

6
MÄ
BER
6

ROMAN

No

24

AR
 P. B. Eestivallik
 Eesti NSV Riiklik
 Raamatukogu

Talve maastik.

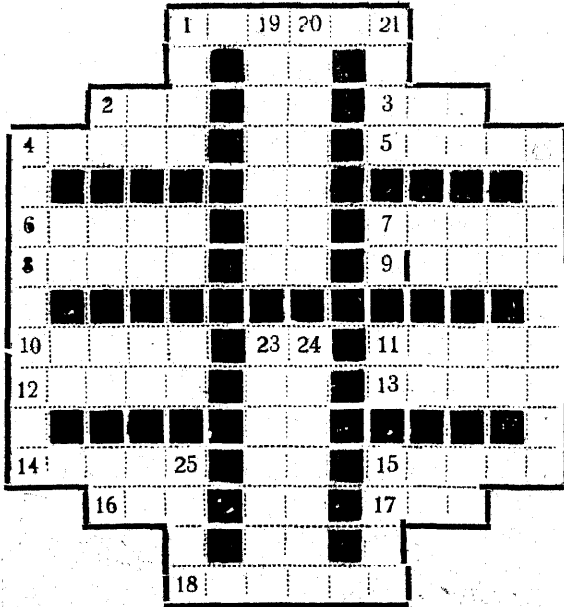
SP
7531

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1927. A. VI. AASTAKÄIK.

Hindmõistatus

Nr. 24 (138).

Ristsõnade mõistatus.
Kokkuseadnud Joh. Siigur

Sõnade tähendused.

Pahemalt paremale.

1. Joonestus, mille järeletikandusi valmistakse.
2. Määrsõna.
3. Tarvitatakse pesu koikimiseks.
4. Kaalüksus.
5. On kaladel.
6. Kõige kurja juur.
7. Jagamatu.
8. Väin.
9. Tekib elektri woolamisel.
10. Kirik Harjumaal.
11. Kannab ratsahobune sõidu ajal.
12. Kalapüügi riistad (mitm.)
13. Wärv.
14. Kuultuurtaim.
15. Gaas.
16. On idanewal taimel.
17. On paljudele tropstiks.
18. On tarwitusel suurel määral jaamades.

Ülewalt alla.

1. Metall.
4. Tekib gaaside surumisel.
15. Elab kloostris.
19. Katuse alustugi.
20. Samalaadiline näide mingist asjast.
21. On wedeliku juhtijaks.
22. Põhja Aafrika sisalik.
23. Tuule nimetus.
24. Koosneb luist.
25. Isane loom.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all, „**Hindmõistatuselahendus**“ kuni 1. weebruarini 1928. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe tän. 16) sissekäigu juures asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 4. (142).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

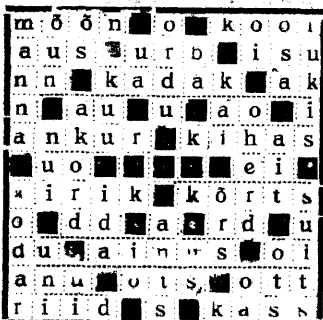
1 PAAR SUUSKE;

2) 1 anno Ed. Wilde kogutud teostest; 3) Juhan Liwi — Käkimäe kägu.

„Romaani“ talitus

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 19 (133)

Õigeld soletusi saatsid:

Tallinnast: R. Arnower, Ada Alberg, R. Bluum, M. Braun, E. Eemann, Ch. Erdmann, L. Etwei, Artur Gröön, Herbert Gröön, Karl Holzmeier, Walter Johans, Wold. Kokaselts, S. Kask, Anny Klassmann, Ew. Kuuskmann, Aug. Kaasik, T. Kerwne, Arnold Kell, Jaanus Kaik, Konst. Lind, Julie Liebeon, Leida Luts, K. Mändberg, Hed. Martinson, Alfred Matson, Salme Mikita, Elwi Mey, M. Mölnik, Boris Mäekask, E. Mornot, Lea Mets, K. Müürisepp, Wanda Naumann, A. Potsepp, Elmar Päärde, Hans

AJAKIRI

ROMAAN

(Piltidega)

Kuues aastakäik

1927

Toimetaja

P. Grünfeldt.

Wäljaandja:

Kirjastus-osaühisus „ARENK“

Sisu:

Ameerika.

Orison Swett Marden, Kas kohustatud. nr. 1.
Ella Wheeler Wilcox, Kaswatab waid elu.
[nr. 19.]

Ameerika-Saksa.

Max Zeumer, Sõnade piin. nr. 12.
H. G. Scheffauer, Draama õhus. Nr. 14.
" — " , Kadunud kameelia. nr. 17.
R. Gerbl, San Antonio. nr. 15.

Araabia.

Sibulad. nr. 14.

Austria.

Gustaw Schröer, Päikesepaiste majas nr. 1.
" — " , Engelmännikaheksas. nr. 3.
" — " , Punasaba. nr. 6.
" — " , Lähedus. nr. 8.
" — " , Kolm sõpra. nr. 11.
Alfons Petzold, Lihtne lugu. nr. 2.
" — " , Kolm rändajat. nr. 11.
" — " , Oied. nr. 11.
Lia Bayer, Kuum veri. Nr. 3.
Arthur Schnitzer, Hoiatus. nr. 4.
Karl Lütke, Morfium. Nr. 6.
Hermann Bahr, Ilus naine. nr. 8.
W. Marijan, Aristokraadid. nr. 10.
F. Robl, Ema ja poeg. nr. 13.
B. Alma, Ristikheinaleht. nr. 13.
M. Lucca, Päästja. nr. 16.
A. Greipel-Goltz, Prints. nr. 19.
Willy Reese, Araandmine. nr. 20.
Grete David, Kohustants. nr. 21.
W. Lichtenberg, Perekond a. 1950. nr. 22.
Fr. Wallisch, Kuri aga. nr. 23.
Roda-Roda, Pärandus. nr. 23.
" — " , Tark kaadi. nr. 23.
Albert Malden, Surmaingel. nr. 24.

Balti-Saksa.

Manfred Kyber, Lagedal. nr. 3.
" — " , Musta näoga mees. nr. 4.
" — " , Tummad palwed. nr. 5.
" — " , Lups. nr. 11.
" — " , Otsustaw silmapilk. nr. 16.
Margit de Vries, Surm ja elu. nr. 23.

Belgia.

Jean Reibrach, Saapad. nr. 2.
Daniel Riche, Sinine waip. nr. 10.
Miguel Zamacois, Pühendused. nr. 23.

Bessaraabia.

E. Wier-Shesnak, Önnelik paar. nr. 16.

Brasillia.

H. V. Patera, Gert Holsteni elamus. nr. 22.
" — " , Maia needus. nr. 23.

Bulgaaria.

Iwan Wasow, Bulgaarlanna. nr. 18.

Daani.

Flemming Algreen-Ussing, Neli kunst-
" — " , Põrmuaastad. nr. 12. [nikku nr. 2.
" — " , Soojem soowitus. nr. 17.
Ejnar Mikkelsen, Mäejääkurat. nr. 5.
" — " , Kuidas Fairbanks rajati. nr. 11-12.
" — " , Joulud jääs ja lumes. nr. 24.
Svend Fleuron, Järwe rööwliid. nr. 7.
Holger Drachmann, Meri tuleb. nr. 24.

Eesti.

Fred Petton, Lohusaare wanad. nr. 1—3.
P. Grünfeldt, Mis see on? nr. 1.
" — " , Hing olgu tulemeri. nr. 2.
" — " , Wana määnd. nr. 4.
" — " , Önn. nr. 5.
" — " , Kes sa oled? nr. 7.
" — " , K. Tünpu surm. nr. 10.
" — " , Ma nopin lillekesi. nr. 11.
" — " , Mu kodukoht. nr. 12.
" — " , Unund laul. nr. 14.
" — " , Mis peaksin. nr. 17.
" — " , Maal. nr. 18.
" — " , Öhtul. nr. 19.
" — " , Minu kodu. nr. 20.
" — " , Mu laewatee. nr. 22.
" — " , Laula, laula! nr. 23.
" — " , Hästad. nr. 24.
H. Käger, Öhturahu. nr. 2.
O. Grossschmidt, Wõrede taga. nr. 13.
" — " , Öie pisarad. nr. 15.
" — " , Wanad sõbrad. nr. 16.
" — " , Ei elu ole nali. nr. 21.
H. Wühner, Osutid. nr. 1.
" — " , Talwepäew. nr. 4.
" — " , Talweöö. nr. 6.
" — " , Weerewad wankrid. nr. 7.
" — " , Mahlakased. nr. 8.
" — " , Kodu. nr. 9.
" — " , Önnele. nr. 10.
" — " , Metsakohin. nr. 11.
" — " , Kas mäletad? nr. 12.
" — " , Mesilased. nr. 13.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Holger Drachmann: Meri tuleb! — Ejnar Mikkelsen: Jõulud jääs ja lumes. — P. Grünfeldt: Aastad. — Albert Malden: Surmaingel. — H. Haljaspõld: Jumalaga Antwerpen! — Tristan Bernard: Juhuslik ost. — Beatus: Igatsus. — Christel Broehldelhaes: Brandi auhind. — G. Rausche: Laps. — Fr. Lehne: Tuli südames. — H. Wühner: Wanaisa aed. — Tött ja nalja.

Nr. 24 (138)

Detsember 1927

VI aastakäik.

Meri tuleb!

Daani kirjanik Holger Drachmann.

Buhus juba õige winge tuul, kui emelõunat Bornholmi saare ees seisime. Pidime rontina ja ühe purje teise järele kofku rullima. Meri läks ikka hullumaks, ja ilm oli külm; kui lained murdufid ja wesi meile peale puristas, siis paistis, nagu oleks meile jää kätte waele satunud.

„Sina, Hans, kas mäletad weel, mis kapten ütles, kui mu jalg tekil libises ja ma alla tuulealusele küljele kukusin, kust mind lained peaaegu oleksid üle ääre meresse paisanud?“

Rääkija oli noor meremees, kellega ma lõunapoolses Falsteris ühes kõrtsis olin kofku saanud. Hansu nimeline oli wanem mees, kes ka niiskesje elementi kuulus. Mõlemad olid ühes laemas sõitnud, noorem tüürimehena, wanem puusepana. Laew oli hukka läinud ja kõik mehed, peale kahe, kadunud. Need kaks olid üks siin teine seal maale tulnud ja siin üksteist oma rõõmuks ja imestuseks jälle kohanud.

Nende kõnelusi tormist, laewa hukkumiseft, nende pääsmiseft ja ühtlasi, nimelt mis nooremasse puutus, läbielamusteft, mis sellega koos olid, kuulasin ma tähelepamuga, ja mille anti luba kuulnud jutustust hiljem kirja panna.

Tüürimehe küsimust kuuldes naeratas wanem mees, pani grofikklaasi suu ääre, wöttis sellest tubli lonksu ja wastas siis, „oma laia, tormast forme piibupeasse pistes:

„Kaptent? Jah, tema arwas, et Teie ei tar-

mitseks üle parda minekuga nii wäga rutata. Kui meri teist nagu ei wõta, ütles ta, siis seiswat see tee meil weel küllalt wara ees.“

„Jah, meri ei mõtelnudki teist nagu wõtta,“ pööras noorem juttu jatkates jälle minu poole. „Ei, tema tormas edasi ikka ägedamaks muutuva kirdetuulega, ja pärast lõunat oli meil pörgutorn, et mitte ütelda orkaan — kaelas. See ei lõpe iial hästi, mõtlefin ma, ja ma nägin kapteni näost, et tema sedasama mõtles. Aga muidugi ei ütelnud me midagi. Meie laew oli hea, wõib olla üks paremateft kogu Läänemeres. Aga mis see aitas? Meie tammusime meres tihedalt treffitud foki ja tormistagpurjega. Kuidas tahtsime edasi saada nende lainte juures oma paari rähralaga! Ja siis hakkasin ma tõsiselt jellele mõtlema, et kõigele jellele kuwatujele Seelandi kaldal peab ots tulema.“

Kuna asjalugu nii oli, rooman ma teffi mõõda Hansu juure, kel parajasti ees midagi teha oli. Iga woog weeres meist üle ja me pidime endid kõwasti kiini hoidma, et wesi meid alla tuule merde ei paiskaks.

Siis järgnes weel lumetuift; fokpuri läks apraks ja kärises lähemal hetkel pankudes.

„See ei ole sugugi ilus,“ ütlen ma Hansule. „Kus, arwad ja, me müüd umbes oleme? Mina oma poolt tahaksin peaaegu oletada, et oleme tüki maad Prästö lahte sattunud; aga selle pagana tuisuga ei saa asjast dieti aru.“

„Eksid rängasti,“ vastas Hans, „oleme õigemini ja pigemini Mõenist teisel pool. Oleme viimastel tundidel tublisti lõuna poole triivitud, ja kui asi nii edasi läheb, siis jõuame kufagil Falssteri tipul maale — kui asi üldse hästi lõpeb.“

„Tahame seda ometi loota,“ oli minu vastus.

Ja siis hakkas ma Hansule jutustama Falssterist ja tollest, et seal eemal lõunas Nyköbningis elab üks neiu, kellega ma mõõdunud talwel Kopenhagenis oma omu juures olin koos olnud. Mul olla kange luft temale sel puhul tere ütelda, arwastin ma; ja nii me lobisime, ja Hans, kes ju oli wana meremees ja juba paar korda merehädas olnud, andis mulle õpetust, kuidas ennast kõige pahemal puhul hoida, kui meile wajadus tuli laewa randa joošta lasta, mil- lele ju kõik märgid sihtisid.

Et meie asi teifiti mõiks minna, sellele me sel hetkel ei mõtelnud, ja pool sellest, mis seal lobisime, oli ju kindlasti nali.

Korraga kuulen kapteni mind hüüdwat. Ma jooksen taha ja näen teda, pikkfilm käes, seal seiswat ja millegile tuulepooljel küljel wahtiwat

„Bagana kõikumine,“ hüüab ta. „Ei saa klaasigi hoida. Kas mõite seal ees läbi lume midagi näha?“

Waewalt on ta seda ütelnud, seal ilmub pimedast, otsekohe meie poole tüürides, nähtawale suur laew.

„Buri tuule pool küljes!“

Keegi meestest hüüab seda; ja enne kui kapten on saanud mehele tüüri juures midagi hüüda, põrkab see saatan meie luwbugi wastu. Roh, seal ta oli! Kapten kuffus nii pikk kui ta oli minu peale. Mina nägin meest tüüriratta juures ratast lahti lastwat ja ette jookswat ja kuulsin, kuidas Hans mind hüüdis. Kufudes olime, kapten ja mina, pisut haiget saanud. Sellepärast kestis see mõne sekundi enam kui muidu, kuni jalule saime, ja kui me siis ringi waatasime, siis selgus, et põrge meid oli ümber pööranud ja et tuul meil nüüd juba oli peaaegu selja taga; fõlmasti fõgu tafelaash oli risti üle labbordi, fuurmastilt rippus tafelaash tolgendades alla, tekil polnud näha ainuski meest, ja mõõras purjelaew oli juba allapoole tuult jõudnud.

„Roerastõdad teie!“ kandes kapten. „On kõik mõõrale laewale üle jooksnud; mõtku neid kurat!“

Selle waga soomi järele peatas minu sõber tüürimees ja waatas wanamehe poole.

„Jah, nüüd peab sina oma otja ära kerrama, Hans, enne kui mina omaga walmis

saan. Mõõras härra siin tahab wististi heameelega kuulda, kuidas sinu asi läks. Eks ole nii?“

Ma jaatasin, lastsin puuspea klaasi uuesti täita ja pakkusin talle sigarit, mille ta pealegi tagasi tõrjus, oma põsele osutades: mingisugune fõlm hambapaise kujul ilmutas ennast seal, kus juba tubakajuur seisis. See tubakas kadus funktsionikofawalt pihusse, ja üks osa klaasi sisust libises ruumi, mis seni tühi seisis; siis aga täideti ruum jälle peosifuga, ja wanamees mõttis sõna:

„Kui midagi seefugust sünnib, nagu seda tüürimees praegu jutustas, siis pole palju aega mõtlemiseks. See oli suur laew, mis meiega kokku põrkas, ja tulise rutuga tuli ta meile wastu. Üks, kaks, kolm, ja laewanina oli purustatud; luwofwant, pardunid ja staagid purunesid kui klaas; nägin, kuidas paar meie meest tuule all pool seiswale küljele paisjati ja üle parda läksid. Minagi oleksin neile järele läinud, siis aga sain mõõra laewa klüweripuust kinni, mis üle meie labbordi sisse ulatas; ja siis, kuna nõnda rippusin ja teisi mehi enese juure üles aitasin, hüüdsin ma tüürimeest. Samal hetkel said mõlemad sõidukid jälle klaariks, ja meid, wiit, kuut meest, kandis mõõras laew eemale.“

See kõik oli filmapilguga sündinud, ja nüüd pidime kiiresti waatama, kuidas mõõrale laewale saime; bugipalk hakkas juba wankuma, sest fõgu laewa esimene osa oli wigastatud. Olime sattunud Norra laewale. Ma jooksin kohe kapteni juure ja ütlesin, katsugu ta päästa, mis ülesõidetud laewal weel päästa oleks.

Kapten oli tõesti tubli mees, aga — tema tüür oli purunenud, mis pidi ta tegema! Ja nõnda lastime end Norra laewal mõib olla paar tundi ajada, mõib olla ka vähem, kuni põhja puutusime.

Waheajal oli ilm pimedaks läinud. Kus me wiibisime ja kui kaugel rannast, ei teadnud keegi ütelda. Mehed tahsid kohe suurpaadi sõiduwalmis seada, aga kapten ja mina, meie jäime selle juure, et peame laewal nii kaua kui võimalik wälja kammatama; laew oli tugewasti ehitatud ja mõis õõ aega wastu panna. Kui ilm jälle walgeks läks, oli maalepääsmine fergem; nüüd pimedas ja kõrgete lainetega wälja sõita, tähendas enesetapmist. Meie, kapten, mina ja paar minu kaaslastest, rääkisime teistega sent, kui nad kõik nõus olid. Ja nii jäime kõik õõfeks laewale.

Õõiotja oli meil palju tööd paadi ülesriputamisega fõk- ja fuurmastid wahela. See oli wajaalik selleks, et lained teda merde ei wiiks ja et me ta siis saime wette lasta, kui see

tarwilik oli. Siis aga ei olnud enam midagi teha, waid igatiks wõis ainult waadata, kuidas oma oluforda jai kindlustada.

Wõite uskuda, et seft jai pikk, raske öö. Meie seifime niitelda puhtal põhjal, ja see oli meie õnn. Laew oli hästi tehtud, ta põhi uus; seda oli kohe märgata. Aga sellegipärast — tõufed, mis jaine, ja wood, mis meist üle läksid! . . . Mida ma kõige enam kartsin, oli, et mastid murduwad ja paadi wõiwad kaasa wiita. Tõsi, muidugi, meie oleksime ju läinud sama teed, meie kõik, ja see oleks tähendanud lõppu igawesti.

Aga mastid seifid weel, see tähendab alumnifed mastid; seft suured olid juba kofkupörkel kadunud. Norralaste hulgas oli üks laewapoiss, ja siis weel kaks minu kaaslast: need kannatafid külma ja märja wälja. Poisfi kuulsin muuksumat ja kurtwat. Tema oli suurwandi alumistesje kõitesse pugunud ja iga filmapilk uhtufid wood üles tema juure. Ma hüüdsin talle, ronigu kõrgemale ja tuln ise allapoole teda aitama. Aga külm oli ta juba kangeks teinud; seft kui ma juba tema juure jõudsin ja talle ütlesin, tehku ta enefe lahti, siis kuulsin karjatust, ja ta oli läinud. Ja kui wiimaks hommit jõudis, olid ka kaks minu suguwenda ja üks norralane kadunud, kuna meie teifed külmast nange olime.

Oli parajasti kõige kõrgem weetõusuaeg, kui päew algas, ja kui me praegu ees maad nägime sirawat, pool wõi kolmweerand penikoorimat meist kangel, siis pääses laew lahti ja hakkas maa poole liikuma. Õnn, et niuwiifi maale lähemale jaine. Waewalt seifis ta weel wee peal. Iga filmapilk wõis ta wajuda; surmullt ajafid lained teda edasi. Umbes kümne minuti pärast puutus ta jälle põhja ja rullus raskesti küljeli, kuna wesi kõigist luukidest üles tungis.

„Waadake, mehed,“ hüüdsin ma; „nüüd wõi ei ualgi!“

Nende sõnadega wiskafin ma kõie käest ja lassfin enefe libiseda suurpaati, mis oli libisenud täiesti üle leereelingu (alltuule olem reeling) ja peaaegu wette ulatas; kuna laewakeha laineid murdis, oli meres see koht waitne. Minult küel wõi seitsmel mehel oli jõudu seda mulle järele teha. Me lõikafime noaga katki nõõbrid, mille otjas paat rippus, ja siis ujufime wees. Kuigi wesi meid ahwardas laewa wastu pigistada, jaine ometi mõne minuti seisma ja waatama, kas weel mõni mees, kes wantides wõi mastiforwides istufid, meie juure ei saaks alla tulla. Mõned neift katufufidki seda teha. Kaks kargafid wette, ja need püüdsime paati. Kolmas kukkus maha, lõi aga pea wastu

puud ja teda ei näinud me enam. Nüüd hakkas fofmasti wankuma, ja me ei julenud enam laewmaks jääda. Wõtjime aerud, ja sõit läks wälja murdlainetesfe.“

Siin tegi jutustaja pausi, mida ta klaafi uurimiseks tarwitas, sanuti waatamiseks, milise mulje tema jutt minu kui „maaroti“ peale awaldas. Kui ta oli ses suhtes rahustatud, wõttis ta oma lühikesse piibu lauvalt jälle kätte ja hakkas seda täitma ning põlema panema.

„Me murdfime murdlaintest läbi,“ jatkas ta, „aga ehk küll laew kaunis hästi wee peal seifis, ometi olid lained nii lühikesed ja tihedad, et meist iga filmapilk uus meewoog üle jookfis. Me istufime peaaegu ääreni wees ja pooled meist pidid alalõpmata mütsidega wett paadist wälja ammutama, kuna pooled sõudsid. Meil oli ainult kolm aeru; ühega sõudis Norra kapten, teistega meie. Oli tarwis hoida, et meristi lainte ette ei sattunud, ja kõik läks hästi; kuui üks aer murdus. Siis pidime wõtma kapteni aeru ja ühtlasi sõudma ning tüürima.“

Olin parajasti wett ammutamas ja pöörsin filmad maa poole. Juba wõisin näha järsku kallast kõrgete puudega. Nägin, kuidas muld oli pudenenud juurtelt, mis nagu rõikafimbud weeft wälja wahtufid. Selranast polnud midagi näha. Kõik oli ainus walge murdlaintekogu, mis enefes pildus raskeid offi, laewariisimeid ja muud muste asju.

„See oleks maandumiseks hull koht!“ mõtlesin parajasti enefes. „Kui mõneft juureft ei saa kinni karmata, siis on ots käes!“

Waewalt olin seda mõtelnud, kui kuulen suurt murdlainet lähemale rullumat. Pööran pead ja näen samal hetkel klaasfelget, wahutawat metsalist susifewat, sama hästi kui just kapteni pea kohal, kes paadipäras istus. Usun, ütlesin ka: etkemaatufi! Aga wandeaga ma seda kinnitada ei wõi, seft samal filmapilgul olime mina ja meie kõik wee all. Just nii oli see, nagu see peab olema, kui inimene suure heinaoorma alla jääb. Kui lõõk ja rõõk kadufid, tundsin midagi käewarre all. See oli üks aerudeft. Mina ise olin siruli ja ujufin meres. Paadist ja inimestest ei olnud jälgegi näha. Wõin ju kergesti ütelda: ma ujufin kalda poole, aga emmem wiskafid nüu lained ühes aeruga, mida ma lahti ei lassnud, maale! Mäletan weel selgesti, kuidas wiinne laine minu, aer ees ja mingifugune wrafitüff minu kõrwal, üles wastu puujuuri wiskas, millele ma paadis weel olin mõtelnud.

Kui wesi tagasi woolas, olid aer wõi wrafitüff wõi mõlemad koos minu taga juurtetesfe kinni jäänud. Kuidas see sündis, ei tea ütelda, aga niipalju on kindel, seal oli midagi, mis

mind kinni hoidis, ja nii hoidsin ka mina jälle kinni. Siis viimaks läks mul korda jalule tõusta ja ma roomasin mõne sammuga maale puude wahlele; sinna kullusin ma ja jäin lamama, kuni üks talumees mu leidis, koju wiis ja woodisise asetask.

Ma küsisin puusepalt, kuhu ta umbes oli sattunud.

„Jah, tont teab seda, kuidas me olime purjutatud.“ hüüdis ta ja wehtis piibuga õhus. „Arwasin, et oleme sattunud üsna lõunasse. Hollandi poole, wõi nii umbes; aga igatahes on kindel, et lõunapoolses Wöenis Grönfundi poole maale jõudsin, ja sama kindel on, et ma seal ainu elawana maandusin. Kus me dieti olime põhja puudutanud, kas Falkenis wõi mujal, ei tea ütelda.“

Talumehe juures, kes mu leidnud, jäin ma üheks päewaks woodisise, ja järgmisel päewal läksin jälle alla randa, aga ei laewa ega paati polnud näha. Paar päewa hiljem olla lained seal ümbruse mitu surmukeha randa uhtunud. Grönfundi lootjid ütlesid, samal päewal, mil ma randa tulin, olla Dolkeni juures suur laewa nähtud. Ta seisnud seal weerand tundi, siis pole teda enam nähtud. Aga mina läksin nüüd Falksteri ja rändasin piki randa lõunasse. Seal tahtsin oma wana laewa ja wõimalikult ka tüürimeest eest leida; kapten oli lojus, temaga polnud mul asja. — Ja siis leidsingi tüürimehe siit, ja nii oli see õige; ja nüüd kedrakuta oma otja jälle edasi.“

Wana tõrwajakk ulatas oma noorele õpilasele, sõbrale ja ülemale üle laua oma suure rafus käe. Wahetati tumm, südamlik käepigistus, mis teatud määralt patju punktis asetask lihtsa jutustuse taha.

Siis wõttis noorem sõna:

„Kui mina ja kapten wigastatud laewal olime üksi jäänud, siis ei jäänud meile ju midagi muud üle, kui tüüri laewa ligidal ja keelt suulae ligidal hoida. Kuni meil weel pisut päewawalguist tarwitada oli, töötasime kirewestega, ja meil õnnestuski foktakelaashi suuremalt osalt kõrwalbada. Suur marsmast oli ise nii lahke, et üle parda läks; ja kui laew niiviisi kergemaks sai, ei imenud ta ka enam nii himukalt wett sisse kui enne. Ta oli saanud tubli lopsu, ja kummaline oli, et ta nii kaua jaksas wee peal seista.“

Ja siis hakkas ilm pimedaks minema, ja kui kapten nüüd kurtma hakkas ja naisest ning lastest rääkis, siis läksin alla moonale eest hoolt kandma. Sest ma ütlesin enesele: tulul ja wood on küllalt kurjad; kui selle juures weel peab paastuma, siis tohitakse õigusega kurta. Westi seisus kajutis juba paari jala kõrgusel, leib ja

wõi olid rafus; aga ühest kapiist leidsin ma weel pudeli wana lääne-india rummi ja selle wõtsin laele kaasa ja pakkusin kaptenile. Pisut „piha“ oli ta alati olnud, ja kui ta mind pudeliga nägi, tegi ta näo nagu kits, kes tahab sarwedega pokki löüa, ja küsis minult, kas ma oma nina tahta täis wõtta.

„Ei, Sumala eest,“ hüüdsin ma. „Aga ma olen märg kui hülge ja külm kui jääpurikas, ja kui see oleks ka mu wiimne waew elus, mõned kõhutropid wõtan ometi!“

Nende sõnadega tõstsin pudeli suu ääre ja wõtsin tubli lonksu. Pakkusin kaptenile weel kord, tema aga oli käed kokku pannud ja raputas pead. Siis wiskasin ma pudeli kaugele meresse, temale näitamiseks, et mul tõesti nõu oli olnud ennast ainult wärskendada, mitte aga loomaks teha, nagu seda palju teisi meremeheid seefugusel puhul teewad.

„Teie peaksite paluma Jumalat,“ ütles ta siis; „ei wõi enam kaua kesta, kui põhjume, ja siis halastagu Jumal meie peale!“

„Jah, halastagu Jumal,“ ütlesin mina. „Ja ta saabki olema armulik, kui meil üldse weel elus midagi on teha. Palwetega meie teda ei sunni; oleme olnud tublid ja ausad, siis halastab ta meie peale, kui meie seda halastust wajame; sellepärast ei tarwitse ma teda ses suhtes paluda. Oleme aga olnud lontrused, siis ei ole sest midagi kasu, et talle midagi hambasse hulume. Muidugi usun ma, ja see on peaasi: kas me weel tulewikus saame head teha ja kas me kellegile wõime kasu saata.“

„Teie olete noor mees,“ ütles kapten, „ja räägite nii; häbi peaks Teil olema!“

Ja siis hakkas ta waljusti midagi maha leierdama.

„Ei taha Teiega waielda,“ ütlesin nüüd üsna rahulikult. Teie olete wanem mees, olete siin laewa juht ja olite seni tubli juht. Tahan ainult ütelda: mina arwan, et mees, ja nimelt meremees, suremisemõttega peab olema kodunenud ja et kõige parem on surmale julgesti silma waadata. Aga kõik see palumine teeb inimese kartlikuks ja rahutuks. Kuulen seda ju Teie häälest, et kardate. Ja kui need weel oleksid Teie oma sõnad. Aga see on midagi, mis olete pähe õppinud. Waewalt teate ju ise, mis ütlete!“

„Mul on kodus naine ja lapsed,“ oli ta wastus, „Teil mitte!“

„Ei,“ ütlesin mina. „Aga kui mul oleks ka üks naine ja terve kari lapsi, mis kasu saadaksin ma neile sellega, kui ennast nii ülewal peaksin kui Teie!“

Samal hetkel nägin wäljas pimedas tuulepooljel küljel pikka, walget, särawat riba ja

kuulsin ainult ühe murdlaine mühisemat lastumist.

„Tüür tuule poole,“ hüüdsin ma kaptenile ja fargasin üles suure luvmandi peale.

Uga kapten oli wististi juba nii seganemata mind enam ei kuulnud. Wähemalt kole. weerand sellest suurest laineest läks meist ület Nagu pisse mürin kõlas see, kui woog meii peale tormas. Reeling purunes, kogu laewalage oli ainus weekeerutis; wanti, millest ma kuini hoidsin, kisti ja rebiti ja raputati, ja tüff aega jatkas weši jooksmist tagast ette, eest taha, ühelt küljelt teisele küljele, ja, niipalju kui ma pimedas näha wõisin, kõik liikumad ja liikumatud asjad olid laewalaelt wette pühitud.

Siis kahmasin ma ühe nõbri, tõmbasin ta blokist wälja ja soorisin enese wandi külge kinni — uue mured ehk tornilaine kaitseks, nüüd, mil laew tüüri sõna enam ei kuulnud. Ja siis istusin ma wantides ja mõtlesin palju, ja mis mu julguse peaaesjalikult ärkja hoidis, nii märja, külmanud ja ühiku kui enese ka tundsin, see oli mõte wäitese neiu peale, kes wõib olla wäga kangel ei olnudki. Jah, see oli kummaline, aga ma mõtlesin kestwalt, et kui mu asi seni nii õnnelikult on läinud, siis peaksin ma kuidagi ometi ka maale pääsema. Et sõit maale läheneb, seda ma teadsin. Tuul ei wõinud wäga kangelst muutmud olla oma sihti, ja mind ajas ta oma ees. Minu sõit pidi lõppema kas Falksteris wõi Hollandis; kus, oli üks ta kõik, kui aga õnnelikult pääsin.

Tuul ja torm oli nüüd otse hull; ei olnud enam juttu tornilainest; kogu meri oli ainus tornilaine. Sellepärast ei saanud ma ka wahet teha mured ja põhilainte wahet, kui laew wiimaks põhja wuutus.

Seifime õnnelikult piki laineid, kui laew põhja kinni jäi. Wastu põhja puutudes läks ta küljelt, aga üks laine kaewas enda jälle tema alla ja selle peal jooksis ta tüki maad edasi, pörkas jälle põhja ja jäi nüüd täiesti külje peal seisma.

Ma ronisin üles mastikormi ja sidusin enese seal kinni.

Ei kestnud kaua, siis langes mast. Mina rullusin paar korda meres ja kaotasin peaaegu hingamise wõimaluse. Märgates, et mast kulgile kinni jäänud, lõikasin ma noaga katki nõõrid, mis mind hoidsid; laine kahmas minust kinni ja kandis mu tüki maad edasi; tundsin põhja jalgade all, ja nüüd liukati mind edasi ja edasi ilma lõpmata. Pooleni wajudes, pooleni ronides sain ma edasi; ilma et weši minust kummalisel wiisil oleks tahtnud lahkuda. Wististi on maa siin weest üle ujutatud, mõtlesin siis.

Märkasin ka, et peagi jõudsin pehmele põhjale, mõnikord ka mõnele asjale, mis ei wõinud seista paljal kaldal. Olin hirmsasti wõinud, ja kui ma pimedas midagi suurt, musta oma ees nägin, siis wõtsin kõik jõu kokku, et saabuda ta juure. Selgus, et see oli maja, juba pooleni sisse langenud, nagu näis, aga ehiotsa pakkus ta weel warju. Ma ronisin katusele, istusin sinna maha ja kuulasin, kas ma inimeste häält ei kuuleks; aga kõik oli waike. Kuulsin ainult wett sees wastu seinu lõõwat ja merd tüff maad eemal kätsewemat. — Ja jah, mõtlesin ma; seekord olen siin mere kääst ometi weel pääsenud. Ja imelik oleks, kui ma weel maal ära upufsin!

Waew, mida mulle nii kaugele saamine maksud, olid mu kehasse soojust toomud. Uga kui ma, läbi ja läbi märg, tüki aega olin katusel istunud, siis tundsin, et hakkas kangeks jääma. Sellepärast puurisin enese õlgedest läbi ja jõudsin põõningule, kuhu hommikuini istuma jäin. Kui walgus hakkas põõninguluugist sisse paistma, wõtsin ringi waadata. Põõningul polnud midagi näha, ei kõige vähematti riide tükki, ja kui ma mingisugusest august läbi lae alla waatasin, nägin ainult fogaft wett, millest siin-seal mõni majariist filma paistis.

Waatasin põõninguaknast wälja. Kõik ümberringi weši; mõnes kohas kohisefid murdlained ja weši ning torm raputasid wileksat majakest, nii et ta aina prafjus. Märkasin ka, et weši iga filmapilguga tõusis; ja kuna ma parajasti selle üle mõtteid mõlgutasin, millises hädas ma wiibisin ja et see umbes sama oli kui laewal, siis kullufid seinad ja waheseinad minu all kokku; weši pritis üles ja ma ronisin jällegi katusele. Ratus hakkas liikuma ja mina ühes temaga.

See kõlab wõib olla imelikuna, aga minu tuju oli parem, et asi jälle liikuma hakkas, ja põnewus, kuhu minu sõidud minu wiimaks wiib ja kui kaua ta koos seisab, tõi mu weresse jälle pisut sooja. Minu sõit polnud sugugi wäga pikaldane, kuigi ma oma sõidukit ei saanud tüürida; mitu korda keerutas ta ringi, kui ta sattus tuule ja woolu kätte, mis teda maa poole edasi liukatas. Wahetewahel sattusin mõne puu wõi mõne teise takistuse wastu, ja kui seal tuul ja woad peale rõhusid, siis uskusin, et ta koost laguneb. Uga õled ja latid olid wintsked ja sõidud pani wastu. Kui ilm walgemaks läks, nägin ümberringi mitmeid asju weest wälja wahtimat. Need olid puud ja katused ja mõnel katusel arwafin nägewat ka inimest, kes kättega wehkisid ja riideid liputasid.

„Jah, oleks mul paat,“ mõtlesin ma, „küll

ma tuleksin teile appi, mu head inimesed. Aga nüüd olen samas seisukorras kui teiegi."

Tükk aega hiljem märkasin midagi, mida koha armastin inimeseks, kes weekeerutistega mõttles. Minu parv läks just tema poole ja juba tahtsin ma wette hüpata, et teda päästa katsuda, kui nägin, et see oli suur koer. Riipea kui waene loom mind nägi, hakkas ta waljusti huluma ja katsus minu juure jõuda. Mina hoidsin ühest latist kinni, kummardasin kangele wee kohale ja sain ta tugewalt karwust kinni kahmata; ja siis olime kaks meest wõi mis ütelda tahtsin, mees ja koer omal katusel. Warsti selle järele hüüdis mind keegi mees, kes paadiga lähemale sõudis.

"On seal weel rohkem sees?" hüüdis ta.

"Ja muidugi," wastasin ma. "Tulge aga lähemale, sest laew enam kaua ei kannata."

Waewalt sai ta minuist aru, aga ta tuli sellegipärast meie kõrwale, ja koer ning mina ronisime paati. Tema oleks küll paremini näinud, kui perekond oleks suurem olnud, aga nüüd olime lord ta paadis, ja nii jäimegi sinna. Mul oli wajadus enast liigutada, sellegipärast wõtsin aerud oma kätte: Põis ja koer wõtsid istet ja wahtisid mind, ja kumb neist paremini ostas wahtida, seda ei tea me ütelda. Mees igatahes nägi, et olin meremees, aga pikaks juletuseks polnud aega; tema õjutas ainult pifut kaugemale ühele majale ja sinna ma siis sõudsin.

Weekeerutised jagenesid, mitmekesised woolused ristlesid, meie teele tulid puud ja aiad ja sõubmine läks tordkorralt ifka raskemaks. Ometi wiimaks jõudime ühe maja juure, mille pööninguluugi juures istusid inimesed. Katust oli mitmest kohast kätti, latid ja postid wahtisid igalt poolt wälja. Kõik see asi näis olemat väga wilets. Seal istus üks naine ja kummarbus wäikse lapse kohale ja tema kõrwal seisis mees ning kirjendas täiest kõrist.

Mina sõudsin paadi steemeniga kõwasti eelkatuse ligidale, sest et woolus katuse harja ees hirmus oli ja me sinna ei wõinud jääda. Siis piistamine augu katusesse, lastmine lapse sealt wälja anda ja wõtmine siis inimesed paati.

Mees ja mina wõtsime kumbki aeru ja ku ma küsisin, kuhu jõuda, õjutas ta katustele, mis ühe kirikutorni ümbert sinna paistid, ja ütles:

"Muidugi mõista külla!"

Mina ei saanud sellest küll nii ruttu aru, aga me wõtsime kurssi sinna, kuhu ta õjutas.

Lähemale jõudes nägin küll, et seal lord üks külla wõis olla seisnud. Aga sel hetkel oli see külla kurwas seisukorras. Kõik ujusid segamini: toolid, lauad, kastid, woodid, kättid. Ma-

jade müüridest ja seintest olid wood läbi murdunud, katused ja heinakuhjad ujusid ringi. Inimesi ei näinud ma, nad kas olid pääsnud wõi uppunud. Kusagil ujus ühe wana mehe surmkeha meist mööda ja kui naine paadis teda nägi, hakkas ta kõledasti kirjendama — see olla tema isa. Ta tahtis teda tingimata kinni püüda, aga nüüd muutus woolus majade wahel nii kangeks, et me pidime kõrwale hoidma. Merusid me hästi tarwitada ei saanud, sest iga silmapilk juhtusid meie ette puud ja aiad, plangid ja ujuvad majaanad.

Me pidime endid ritwadega edasi aitama, ja wiimaks ajas meid woolus üht tawat mööda, kus ühe laewu puu meie tee peaaegu oleks kinni pannud ja kaks maja olid kofku warisemud, üks ette, teine taha poole, otse kiriku poole, kus mehe ütlemist mööda kõige enam warjatud koht olla. Kui jõudime surmuaiakuuri juure, siis nägime mitut meest, kes haudade wahel wees sõudisid. Ma hüüdsin neid ja ma lastsin oma sõitjad maha. Mehed armastid, et weji olemat hakanud alanema, mina aga seda ei arwanud, sest wastasel puhul oleks wooluse suun muutunud. Kuna me seal seisime ja üksteisega rääkisime, küsis fulane korraga, kas keegi midagi rentniku rahwast kuulnud. Wastus oli, keegi polnud midagi kuulnud, aga nende asi olla paha, sest too talu seiswat lagedal.

"Mis rentnik see on?" küsisin ma juhuslikult.

"Arwastin, et tunnete neid," ütles üks mees-
test; "nende koer on ju teie paadis."

"Tõesti?" ütlen ma ja hakkas koera silutama. Samal hetkel nimetatakse rentniku nime.

"Taewas!" hüütan mina. "On see külla nimi siis nii ja nii?"

Mehed wahiwad mulle otja ja wastawad:

"Ja muidugi!"

"Ja üks Kopenhaagenist tulnud noor neiu on rentniku juures majas?"

"Muidugi, see wäike preili, kes iga päew tuleb ja —"

"Nii, tänan, hea küll!"

Ja ilma saatjalt küsimata, kas ta nõus on, lükkasin ma paadi wette ja ütlesin talle, et läheme sinna.

Me pidime kiriku tagast mööda minema ja siis üle põllu. Seal oli wett küllalt sõubmiseks. Aga woolus oli siin kange ja ma pidin jõudu kofku wõtma. Wiimaks jõudime kohale. Oli suur maja nelja tiiwaga. Müürid olid weel kaunisti terwed, aga weji oli ometi afenbeui tõusnud ja seisis juba mõnes kohas raamiristini. Rahtlemata olid elanikud juba ammu

pööningule põgenenud. Me hüüdsime, aga keegi ei maстанud.

Siis katsusin ma ühest tiivast mööda elumaja katuseleugi juure jõuda; aga nüüd muutus woolus jälle kõvemaks ja tuli kummalisel viisil teiselt poolt. Nähtavasti oli wesi alanemas. Ma tundsin, mis see tähendab, kui mõnda asja wesi tükk aega ühelt poolt rõhunud ja ta siis äkki teiselt poolt tulemale rõhule peab alisuma. Kui tugewad ta müürid olid, ei teadnud ma, aga ma teadsin, et nüüd hädaoht suur oli, ja sellepärast manööwerdasin ma paadiga, et võimalikult ruttu maja juure saada.

Äkki murdus mu aer, paat keerleb ringi ja wesi ajab meid üle aia majast ifka kaugemale. Ma kargan wette. Koer mulle järele. Sulane karjub midagi, ma jätan ta karjuma, kahman ühest pöösast kiini, jõuan aiale, libisen jälle alla, aga hoian koerast kiini. Me pääsime jälle aiale ja töötame edasi, kuni woolus wiimaks maja warjus wäheneb.

Siis poen ma läbi wee ühe afna juure; ruute ei tarwitse ma sisse litfuda. Mu suured weesaapad on raskeid weest, ma litfun afnaraami sisse ja ronin tuppä, koera enese järele aidates. Koer ujub, mina käin toasti tuppä. Wiimaks leian trepi, mis üles pööningule wiib. Nüüd hakkab koer ägedasti haukuma, ja kui ma pööningu ukse lahti lütkan, näen kolme naisterahwast omale wastu tormawat ja kuullen kisedamist: „Päästke meid — wabastage meid!”

Gemal pööningu afna ees istub üks noor neiu, ja kui ta näeb wöörast meest sisse astuwat, peidab ta oma näo kätsele. Ta peitus mingisuguses walges riides, aga riie, milles neiu wöörast wastu wötawad, see ei olud. Aga mina ütlesin temale:

„Jssand Jumal, armsam, parem preili, mina olen ju see. Silmitsege mind ometil kuulfin, et olete siin ja tuln Leid aitamal!”

Hämmastusel polnud otfa. Teised neiu olid küll talu neiu. Julgus tõuseb neil jälle. Rentniku rahwas on esimesel päewal ära sõitnud. Sulaseid pole nähtud. Dö on neile hirmus olud.

„Jah, waadake, armas härra,” ütles noor, priske meremees mulle, kui ta jutustusega niikaugale jõudis, „jutustasin teile seda kõik lühidalt ja nõnda, kuidas mina seda oskan jutustada. Ma ei julemid naisterahwaid kauaks sinna jätta, mitte teades, kui kowa maja oli. Läksin jälle alla ja silmitsefin wee seisuforda. Wesi oli tõesti pisut alanenud, ja kui ma nüüd paadi järele ringi waatasin, siis nägin

meest ja paati kaugel õue teises otsas ühe puu küljes. Nüüd läksin jälle üles pööningule ja ütlesin mehele läbi afna, et ta lähemale tuleks. Seda ta aga ei wõinud, sest wesi tema ja aia wahel oli liig madal.

Noh, mõtlesin ma, kui sina ei tule minu juure, siis tulen mina sinu juurel!

Ja siis ütlesin ma preilile, waatame, kuidas paadi juure saame, enne kui wesi jälle tõusma hakkab. Teised rääkisid wastu ja olid kartlikud; noor preili aga ütles, tema usaldawat end minu hoole ja lastis enese waprasti läbi afna wälja saata. Seda jõudes wõtsin ta sülle ja wiisin ta weest läbi, mis mulle mõnes kohas üle põlwe ulatas, aga wiimsel poolel tunnil oli rahulikumaks jäänud. Minult kord — olime parajasti põllule jõudnud — ulatas ta mulle kõhuni. Siis surus neiu enese minu wastu; külm wesi kohutas teda ja ta minestas. Mina olin seda tugewam ja tundsin, et kui oleksin pidanud temaga tagasi külla ujuma, ma seda oleksin jaksanud.

Wiimaks jõudime paadi juure. Ma andsin mehele käsu, teised ka sinna tuua, ja siis astasin ma oma neiu paadi põhja. Ta oli ifka weel minestuses, ja ma ei teadnud, mis teha. Aga et ta nii ilus ja armas wälja nägi, siis kummardasin ja suudlesin teda. Tema awas koha selle järele filmad ja waatas mulle kartlikult otfa. Siis suudlesin teda jälle ja jälle ja ütlesin talle palju ilusaid asju, ja tema naeratas niug arwas, et ta nüüd enam ei kartwat.

Olles parem meremees kui mu saatja, ostsfin ma ridwaga sõiduteed ja leidfingi wees sügamama koha, mis õue wiis. Nii juhtisfin ma paadi maja kõrwale ja wõtsin ka kõik teised peale. Me jõudime õnnelikult jälle külla, ja... ja... noh, lõpp on ju enesest mõistetaw.”

Siin waatas noor meremees mulle pool kelmikalt, pool häbelikult otfa.

„Olen Teile Teie jutustuse eest südamest tänulik,” ütlesin ma. „Sõrmus Teie sõrmes näitab mulle selgesti, et Te aega ei wiitnud, waid wiimast nädalat pärast tormiuputusit olete kasutanud oma laewa kindlasse sadamasse juhtimiseks. Kui Teie nüüd siin oma äriaga walmis olete, siis tean ma üht meest, kel igatsus on siit kõrtsist koju jõuda.”

„Jah, Teil on õigus,” ütles noor meremees.

„Kas läheme nüüd kord merekaldale meie laewa waatama?” pomises puusepp. „See oli, Jumal teab, tore laew, ja nüüd seisab ta seal nii rahulikult ja kõige wähemgi laintelafsumine ei tee temale täna wiga. — Jah, nii peaks see alati olema.”

Jõulud jääs ja lumes.

Daani kirjanik Ejnar Mikkelsen.

On jõuluõhtu, kell kuus. Mina istun oma saanis ja wahin üksikule tulele, mis läbi pimeduse sirab. Kui ma ju ometi seal oleksin, sest ma olen väga wäsinud! Olin kogu päewa sõitnud, jah, peaaegu weel enam, sest ma tulin väga warakult teele, lootes jõuda Candlesse ja seal, Alaska kõige põhjapoolsemas kullakaewajatelinnas, jõuluid pühitseda. Aga tee oli halb, pehme lumi kattis jääd, ja lumekord oli iga tunniga paksenenud, kuni uus lumi kõik jäljed oma alla mattis ja iga märgi endistest reisidest kustutas.

Pimedas sõitsin ma oma saaniga kaunis suurest merelahest üle ja kartsin, et olen sattunud waleteele, kuni ma wiimaks oma ees seal seda tuld nägin.

Lühike puhkus, ja siis jälle edasi; sest täna on ju jõuluõhtu ja ma ei taha heameelega üksi olla, kui lähedal inimesi leidub. Aga koerad — wiis, kes mulle jäänud — ei tunne jõulu ega pühade tundeid; nemad leiawad, et sõitmisest täna juba ammu küllalt on.

„Shurniska“ — minu juhtkoer — winnab rahutult nõõre, „Professor“ teeb, nagu ei kuulekski ta minu kihutawaid hüüdeid, ja üks wäike koerakujuline kurat pöörab uskumatu häbematuslega oma pea minu poole ja ei mõtlegi enam wedada; ainult „Huluja“ ei salga oma nime, waid hulub waljusti, oodates seda, mis tuleb, nagu ta teab.

„Hei, kas te kuulete? — Edasi!“

Ja piits wuhiseb wäsinud loomadele. Hea juhtkoer sirutab kangeid jalgu, Professor raputab ennast ja näeb wälja, nagu oleks ta kaua maganud wõi mõtleks elu raskuste üle sügawalt järele. Isegi Pujark, see häbematu, saab aru, et minule wahtimisest kasu ei ole, ja Huluja rebib weosesmeid, ise harilikult huludes, sest ta teab, et ma seda ootan. See on meie wahel wäike saladus, mis pärast ta hulumist oma ülimald määramiseks peab, sest kui teised koerad tema hulumist kuulewad, siis usuwad nad, et elu kaalul on! Aga me peame ju katsuma tule juurde jõuda, ja pik-

kamisi, rudisedes, hüüdes, haukudes ja lauldes hakkab saan liikuma.

Me ruttame edasi; hüüded on ammu waikinud, sest wäsitaw on tundide kaupa kisendada, ja me sõidame nüüd waikides ja waikselt üle pehme lume; me jõuame edasi läbi pimeduse, pikkamisi ja wahetpidamata tüürime oma ees wilkuwa tule poole.

Aga mees ja koerad wajawad julgust, sest kuigi kangus kehaliigetes on wähenenud, ei wäa koerad ometi õieti. Piitsa andmine ei aita, sest nad teewad, mis jaksawad, need waesed, ja sellepärast hakkab neid häälitsema, nendega rääkima, ja ma pööran Shurniska ja Professori poole kui kõige mõistlikumate poole nende keskel. Jutustan neile kõigist häist asjust, mis neid ootawad, suurtest lihatükkidest ühes kartulimägedega, hulgaist puhkepäewist soojas laudas, kus heintel hea puhata. Kirjeldan neile tsiwilisatsiooni rõõmusid, ja näib, nagu saaksid nad minust aru; nad liputawad saba. Shurniska haugub üsna lõbusasti ja Professor ärkab oma harilikust apaatilisest olekust; isegi Pujark wõtab osa, ja Huluja unustab haukumise; pilt, mida ma maalin, on tõesti väga meelitaw. Aga tee on pikk ja jutuoja kuiwab ammu enne tule juure jõudmist. Mees ja koerad on liig wäsinud korraliku töö tarwis, meelitagugi puhkus ja hea toit.

Wiimaks läheneb tuli; ma tunnen ära maa ja warsti ka ühe maja tumedad kontuurid.

See on wöörastemaja „The Sandspit,“ ja koerad saawad äkki erguiks, kui keegi pimedast mõirgab:

„Kes kurat seal on?“

„Reisija,“ wastan mina pehmesti, „kes soowib rahu ja toitu enesele ja koertele.“

Teenistuseloetus näib pimedasseiswale wihasele mehele pehmitawalt mõjuwat, sest ta ütleb mõned ülearused sõnad lähemaletulemisest — nagu oleksin ma seda oodanud! — ja ma olen juba maja poole minemas, kui mehele äkki uus mõte tuleb, et siin üksikus

paigas waja on olla ettewaatluk, ja sel-
lepärast küsib mu sõber umbusklikult:

„On Teil raha wõi tolmu (kulla-
tolmu)?“

„Mõlemaid,“ wastan mina ärritult ja
lühidalt. „Kas tahate weel midagi muud
teada?“

Aga külustuslahke peremees näib
olewat rahuldatud; ma kuulen riivi
eest äralükkamist, ja uks awaneb —
soojus, katus, puhkus ja toit on kätte-
saadawas läheduses.

Ja milline tore waade!

Läbi wäikese awause näen ma te-
rawat walgust ja ühe laua otsa, mis
kaetud toidujätistega; ma näen woodit,
mis just ukse wastas seisab, ja seinal
selle kohal ripub terwe arsenaal püsse
ja rewolwreid; kõik näeb wälja nii mee-
litaw, nii kutsuw, ja suurepärane soo-
juselaine tungib wälja jääkülma õhku,
kus ta nagu wäike udupilw üles kerkib.

Keegi punasepeaga mees läheneb
walgusest ja tutwustab ennast selle
idüllil peremehena. Me raputame üks-
teise rusikaid, ja ma palun üht beef-
steaki — ei, kaht, ja see mees on selle
tellimise jaoks kui loodud, saab minu
teretusest aru, ei lausu sõnagi, waid
läheb, minu ja mu koerte saatel, tagasi
maija. Mina sirutan enese ta woodisse,
waadeldes tema ettewalmistusi; tema
küpsetab ja warsti on beefsteakid wal-
mis.

On tõesti aumees, kelle uksest ma
olen sisse tuisanud. Esiti jutustab ta
mulle, et pean olema ettewaatluk, kui
mul põhjust on seadusetaätjatega mitte
kokku puutuda, sest kohtunik wiibiwat
ühe kahetsemiswäärse arusaamatuse
pärast, mis ühe wõõra ja selle maja
endise omaniku wahel, kes pealegi
„just seal kus Teie istute,“ maha lasti,
linnas — teatab ta mulle, ja et sünd-
must illustreerida, wõtab ta seinalt püssi
ja sihhib minu poole.

„Nüüd aga lõpetage ja pange püss
kääst,“ katkestan ma tema jutu. „Laske
mind ometi rahu süüa, olen näljane.“

Aga rahule pole mõteldagi, sest see
mees, kes siin üksipäini, umbes kümme
kilomeetrit linnast eemal elab, on täie-
lik *chronique scandaleuse*, ja
enne kui ma söömisega walmis saan,
on mul kindel tunne, et pean oma jõu-
lud mööda saatma ühes noores kurja-

tegijateasunduses, linnas, mis Soodo-
mast ja Gomorrast kaugelt üle käib.

Aga ma pean edasi minema ja mak-
san peremehele sellepärast häbematu
hinna, mida ta nõuab, ilma punasta-
mata, tänan teda lõbusa ajawiite eest
ja pööran teele, mis wiib Candlesse.

Sa armas taewas, milline elu siin
walitseb! Suured reed, mil neli kuni
kuus hobust ees, weawad süsi ja puid
linna — jõuluks peab ju linnas kõike
küllalt olema.

Aga minu koerad pole weel iial ho-
bust näinud, õigemini nuusutanud, sest
siin on nii pime, et nad midagi näha
ei wõi, aga tundmatu hais tulistab neid;
nad unustawad oma werised käpad ja
hõrdunud jalad, huluwad waljusti äre-
wuses ja kihutawad edasi. Nende taga
jooksen mina, keerutan oma pikka piitsa
ja hüüan iga ühele, kellest möödun,
rõõmsaid pühi.

Koerad ja mees näikse olewat nagu
hullud, aga keegi ei jää seisma ega
waata meie lõbusat sõitu, neil kõigil
on rutt. Mägedes on kulda leitud ja
hulk inimesi tahab nüüd õnne katsuda.
Nad raiuwad külmanud, kiwikõwa maa
üles, nii et see üle jõe kajab; mulla-
kambad weerewad mäest alla ja usi-
nad mehed hüüawad kõiki põrguwaime
appi, töötades kui hullud jõuluõhtul,
ainult et keegi ütles, et on kulda leitud!

Ometi on see julgustaw nähtus.

Me läheneme linnale, mille haisu
juba eemalt oleme nuusutanud — ja
nüüd ei jookse ma enam, waid istun
ja puhkan, wahetpidamata „rõõmsaid
jõulupühi!“ wälja selgesse külma öösse
hüüdes. Linn seisab nüüd just meie
ees; kahel pool jõge kerkiwad majad,
ja minu taga awatakse ukсед ning
aknad — õhk on tiine küsimustest:

„Kes wõib küll see olla, kes öösel
linna tuleb?“

Teraw jõekäänak — ja Candle pea-
tä naw seisab mu ees.

Seal on suur hulk inimesi, wähe-
malt paistab mulle nii, sest mõeldagu,
kui kaua ma olen üksik olnud. Nad rut-
tawad tä nawal edasi ja tagasi — kõrt-
sist kõrtsi. Seal on kauplusi kõigeilu-
samate asjadega, on walgust, on soo-
just, on tubakat, riideid, isegi habeme-
ajaja, kes ühtlasi on supelwanni omanik,
mida tarwitab kogu linn. Seal on pa-
gariäri ja noored neid, kes imestades

waatawad järele pikajuukselisele, nahkadegakaetud mehele, kes särawal näol sõidab tänawat mööda alla.

Ja jah, nüüd wiimaks olen linnas!

Oma ees kuulen ma naeru ja laulmist ja waljut rääkimist, aga kust ma möödun, seal jääwad kõik wait. Jutt lakkab minu järel olemast, naer kaob. Kõik waatawad üksteisele hämmastanult otsa — see pole ju meie mees! Ja hääled küsiwad kooris:

„Kes tont siis see on? Kust on tema siia tulnud? — Waadake ometi ta esemeid; need on kaugel põhjamaal tehtud. Kahtlemata on ta kaua reisinud, ja Jumal teab, kas ta ka kulda on leidnud?“

Ja kõik järgnewad mulle ühe eriti uudishimulise mehe juhatusel, keda ma kuulen ütlewat:

„Siia, seltsimehed, tulge kaasa! Asi läheb põnewaks, me peame kuulma, kes ta on!“

Wiimaks ometi olen jõudnud tsiwilisatsiooni juure, ja pealegi weel jõuluõhtul.

Ma sõidan suure kahekordse wõõrastemaja „Candle“ ette ja leian peremehe. See on aga peen mees, kes oma maja renommeest lugu peab; kui ta mind tüki aega on silmitsenud, juhib ta minu tähelepanu „supelasutusele.“

Ma saan sest näpunäitest aru, kuid selle täitmiseks on takistusi, sest habemeajaja ei tahaks minuga heameelega midagi tegemist teha — olen tema arust wististi küll liig räpane. Aga ta waene mees wõlgneb hotelliperemehele raha, ja tema wastuwaidlused muutuwad auruks, kui temale ütlen, kes mu on saatnud. Ei aita, ta peab ka röpase mehe paluma oma „linnasupelwanni“ tarwitada.

Kuna ma wannis sulan, tuleb keegi kaupmees ja küsib, kas mulle asju waja on — wõiksin nad saada ka krediidi peale; ka sigarikaupmees ilmub ja austab mind sigariga; pagar loob kooke; paljud tulewad, kelle ma kõik supelwannis wastu wõtan — nad kõik tahawad ju meelsasti teada, kust ma tulen ja kas ma olen kulda leidnud.

Mina ütlen ei, aga nad ei usu mind.

„Jah, wõtaks tont, mees,“ ütleb üks neist ärewalt, „ega Te meile ometi ei taha selgeks teha, et olete siia tulnud terwist parandama?“

„Tulin uurimisreisile —“ katsun ma neile seletada, „ekspeditsioonile,“ jätkan ma, aga nad ei usu, et — kuld on nende arwates ainus asi, mis meest wõiks siia maale meelitada.

Hea küll, mõtlen ma, uskugu nad, mis ise tahawad, aga nüüd tahan midagi süüa saada, ja kuna minu kohtunikud minu ümber istuwad ja mind silmitsewad, mõned isegi supelwanni äärele istudes, riietun ma pehmesse, puhtasse aluspesusse — aga minu röpast, raswast, katkist kasukat ei uuendata — see peab edasi teenima.

Siis ruttu hotelli, kus ma nüüd armas külaline olen, kes peremehe peeneid tundeid enam ei wõi haawata.

Söögisaal näib minule olewat imeilus; usun, et ialgi mugawamat pole näinud; ta on soe, seintel on tapeedid küll pisut katkised, aga mis sellest. Siin kaugel põhjas ei wõeta seda nii täpselt, ja siis on seal õiged toolid ning laud ja nurgas letki.

„Halloo!“ hüüan ma, nii et saal ka jab, ja üks kellner läheneb mulle kummardades ja naeratades:

„Mis Te soowite?“

„Midagi, midagi süüa,“ wastan ma.

Aga mehele ei aita sellest; ta tuleb söögisedeliga:

„Mis soowite?“

Ei ole kerge otsustada, kui inimesel paar aastat niisuguste asjadega ei ole tegemist olnud. On olemas kalasupp, lambaküpsis, linnuküpsis ja jäätis, siis weel muud — ah, raske on otsustada, mis walida. Aga ma olen praktiline ja loobun sellest, tellin lihtsalt kõik, mis sedelil seisab, uskudes, et kõige sellega juba walmis saan.

Ja kellner tuleb ruttu laudlina ja serwietiga — mõeldagu, serwietiga!

Ta katab laua ja see paistab wäga pidulikuna.

On ju jõulud, ja sellepärast ehib lauda ka paberist lill. Kellner toob ajalehed, muidugi wanad, aga mis sellest mulle on ju kõik uus, sest et ma kaks aastat midagi pole kuulnud, ja ma loen himukalt uudiseid, mis on wähemalt kaks kuud wanad.

Milline suur muudatus mõne miili järele! Eile õhul istusin ma weel ühe eskimomaja põrandal ja sõin nelja pärismaalasega ühelt taldrekult; me söime külmanud lõhet ja siirupisse kastetud

klimpe ning jõime selle kõrwale kibe-
dat jooki, mida eskimod nimetawad
kohwiks; ja nüüd — tuuakse esimene
roog, järgneb teine, ma süön ja joon
sinna kõrwale — head õlut. Ma hak-
kan tundma, et asi enam edasi ei lähe,
aga ma jään agarasti selle juure,
ja aegajalt wotan enesele aega silmit-
seda inimestehulka, kes on teiste lau-
dade ümber kogunud ja waikides, täis
imestust mind wahiwad.

Nad istuwad põnewuses ja ootawad,
sest ma tunnen kogemuste põhjal —
ärge näljasega räägitagu. Ei, täitku ta
enne oma kõht, suitsetagu siis pisut, ja
wahest joogugi, alles siis on lootust
nende uudishimu rahuldada. Ja selle-
pärast ootawad, kuidas suudawad; läh-
heb aga uudishimu liig kangeks, siis
tormawad nad kõrwaltuppa, ja õhukese
puuseina taga waidlewad nad minu üle
kõledasti.

Et ma kulla otsimisel olen, on kind-
del; selles ei wõi olla kahtlust, ja ena-
mik neist usub, et mul on õnne olnud,
sest miks oleksin ma muidu siia rutan-
nud.

Äkki aga jääwad seal kõik waikseks,
sest nüüd tuleb üks mees, kes teab,
kes ma olen; temal on nii kibe kiire,
et waewalt sõnad suust wälja saab.

„Poisid,“ ütleb ta, „see wõõras tuleb
Flaxmani saarelt; ta oli kaks ja pool
kuud teel ja mõtelge, tema kulda ei
otsi!“

Sügaw waikus.

„Mis sa ütled? — Tema ei ole kulla-
kaewaja?“

Ja siis tulewad nad tuppa minu
juure, mitte üks wõi kaks, waid kogu
parw, istuwad minu ümber laudade
taha ja wahiwad meest, kes keset talwe
nii kaua on sõitnud põhja poole ja kes,
kõige suuremana imena — mitte ei ole
kullakaewajagi.

Mina tunnen enese umbes olewat
nagu metslooma loomaaias wõi ennem
inimesesööja turuplatsil. Kõik wahiwad,
kõik tahawad näha seda kummalist
meest, kes maal „ringi kihutab“ ja
mitte kuldagi ei otsi.

Äkki aga on toas wali tüli kuulda,
siis löök ja müra metsikust kakelusest,
sellele järgneb karjatus, kukkumine ja
põrgukära.

Mina olen unustatud ja kõik tungi-
wad ühe pika, tõmmupeaga mehe üm-

ber, kes praegu weel purjus oli, nüüd
aga täitsa kaine on. Waikides wahiwad
kõik temale ja kanna pealt on ta nagu
ümber muudetud; ta nägu, enne pu-
nane, on kahwatanud, suured higitil-
gad särawad ta otsa ees; ta mustad
juuksed on segamini ja ta waatab ka-
redate nägude ringis ütlemata paluwa
ilmega ringi:

„Seltsimehed, tema löi esimesena!“

Põrandalt kajab waikne hoige, ja
kära wallandub uuesti. Nad näitawad
rusikaid, karjuwad; toolid ja laud
kukuwad; tekiwad tihedad salgad, al-
gawad hirmsat müra — ja kära koon-
dub wägewaks hüüdeks — „Neetud!“
— ja seda weel jõuluõhtul!

Siis aga tungib keegi hiiglasuur
kullakaewaja hulga wahelt esile. Ta
silmad põlewad tigidasti ja ta tõstab
käe löögiks kahwatult paluwalena näole.
Ta tabab, ja hääletult wajub mees põ-
randale, hoigaja kõrwale.

Siis jääwad kõik jälle wait.

Oodatakse, mis järgneb — sest wäl-
jas maja ees on kuulda kuljuste kõri-
nat; lühike käsk koortele, sumbunud
sammud, siis kistakse majauks lahti,
ja, piiratud liikuwast aurupilwest, astu-
wad kaks meest lokaali. Esimene neist
näeb wälja härralik; ta tungib salgast
läbi, kes talle wastu tahtmist teed an-
nab. See on politseinik, kes arsti saatel
on kohale jõudnud. On kuulda käe-
raudade kõlinal, raskeid samme, ja
salga wahelt kantakse wälja raskesti
haawatu, kes on meelemärguse kaotan-
nud. Siis läheb uks kinni; mees kan-
takse wälja öökülma kätte ja wiiakse
haigemajja.

Jällegi jaguneb parw; suur, must
mees on jälle jalule tõusnud ja, saadud
löögist weel tuigerdadas läheb wälja,
weetud kahe mehe poolt, kelle juhiks
on politseinik. Mõrtsukas palub juua
ja talle antakse mõned klaasid whiskyt;
siis läheb ta wangi, ja wael kord kuu-
len ma teda ütlewat:

Laske mind wabaks, seltsimehed,
sest tema algas tüli!“

Parw läheb laiali, ja minu sõber
kellner ilmub jälle. Ta pühib were salw-
rätikuga ära, puistab saepuru põran-
dale, teeb selle jalaga siledaks — ja
toob mulle siis whiskyt, mille ma enne
wõitlust olin tellinud.

Ma joon seda mõtlikult, aga kuna

ma joomise needuse üle järele mõtlen, astub üks mees mu juurde, patsutab mulle õlale ja ütleb:

„Noh, seltsimees, siin olete tõesti jõudnud tsiwilisatsiooni juure!“

Jah, ei wõi salata. Siin on ju kõik, mis tsiwiliseeritud ühiskonda kuulub, isegi politseinik on siin, üsna iseäralik koguni, sest tema on kohtunik, politseinik, wangiwaht ja timukas, kui waja, ühes isikus.

Ta on tagasi tulnud ja seisab nüüd leti ääres, kus ta ühes tunnistajatega whiskyt joob ja neid selle juures üle kuulab.

Asi on küll täitsa selge; haawatu on käes, mõrtsukas samati, õieti pole selles asjas enam midagi ütelda, ainult üles puua tuleb ta, ja see wõib sündida homme.

Kuid silmanähtawalt pole asi weel lõpetatud; sellest on weel waja rääkida. Mina kuulan, ja hulk leti ääres waikib — kohtunik mõtiskleb.

„Seltsimehed,“ ütleb ta mõtisklemise tagajärjena, „me tunneme neid mõlemaid. Jack, kes enesele noa kehasse sai, on paha mees, seda teame kõik, ja me teame ka, et ta wäärt on silmusse rippuma. Ja ta ripub ka — kui ellu jääb. See teeb kulu, annab tööd

minule ja häbistab meid kõiki — soowiksin, et ta oleks surnud! Aga Jim on selle kõik meist eemale hoidnud. Jim on tubli poiss ja kõigi sõber.“

Kohtunik-politseinik waatab ringi ja loeb nende näoilmeist, et ta sõnad on langenud heale pinnale. Sellepärast jatkab ta:

„Mul on 50 dollarit, mis mul taskus põlewad — kas tahad neid saada?“ — nende sõnadega pööras ta linna esimese mehe, kõige rikkama kullakawanduseomaniku poole ja see oskas silmanähtawalt Alaska keerulist seadust seletada, ütles „jah,“ ja raha weereb ta karwamütsi. Ta lisab ise pisut raha juurde ja waatab salgas ringi. Siis nokutab ta ühe mehe poole, kes kohmetult tema kõrwal seisab.

„Jah, raha mul ei ole,“ ütleb kohmetu mees, „ka mitte tolmu, aga mul on saan, see on hea ja kuulugu temale.“

Nüüd ei tarwitseta enam edasi paluda: üks annab koerad, teine toiduained, kolmas riided — ja järgmisel päewal oli kong tühi ja lind arukate ja tänulikkude seltsimeeste abiga wälja lennanud, kes pärast weel kogu jõuluöö kõrtsis käratsewad — rõõmsad kui lapsed ilusa kingituse üle — Alaska kirjutamata seaduste üle.

Aastad.

P. Grünfeldt.

*Nad tulewad ja läewad ju,
ei hiljaks jää, ei peatu;
nad täpsed nagu õige kell,
ja titwad on neil õlgadel.*

*Neil kaasas töö ja rõõm ja lust
ja kurbus kuri, mure must,
ja kus on lõbus nende jutt,
ei kaugel ole sealt ka nutt.*

*Mis üks neist kokku ammutab,
siin teine juba lammutab
ja kolmas, neljas uppi aab —
kõik warmalt wareteks saab.*

*Kuid kõdund waretete suus
käib warsti jälle elu uus:
seal õitsengul on jälle alg
ja sammub tulewiku jalg.*

*Nii kaob aasta järel aast,
ja inimene on kui laast,
mis tuleb, tõuseb, kaob, lääb;
waid aeg on see, mis kestma jääb:*

Surmaingel.

Austria kirjanik Albert Malden.

Maailmade Issanda ees seisis surmaingel:

„Issand, kummaline soow on mul. Inimesed kurdawad nii palju . . .“

„Ja siis meelitab sind katse,“ lõpetas Issand ingli kõne, „kas elu maailmas tõesti on nii raske.“

Ta tundis oma tõsisema käskjala salamõtteid. Tema kõikteadwa pilgu ees seisis kõik lahti, mis enne olnud. Surmainglil oli ühe mehe süda rahule suitutada, kes ise oma elu külge kae pannud. Siis kütkestas teda surija noor proua oma wõluwa iludusega ja rahuga, millega ta oma mehe lahkumist kandis.

„Tema on mõni kõrgeim, maisesse ihusse asetatud olewus,“ ütles ta enesele, ja ta südamesse asub igatsus surelikul kujul selle naise kõrwal elada.

Lahke naeratusega waatas maailmade walitseja oma tiiwulisele käskjalale.

„Olgu sulle sinu soow täidetud. Kuid tea: Kui sa jälle tagasi igatsed oma ausse, siis wõib see sündida waid siis, kui maakera jälle on tagasi jõudnud samale punktile, kus ta praegu wiibib. Seni täidab sinu kohuseid sinu wend — uneingel.“

Issand osutas käega, ja surmaingel seisis maa peal — kui surelik inimene. Ta kosib enesele tolle noore naise ja see sai tema omaks. Kroona oli tema nimi ja surmaingli meelest näis ta olewat kõige looduse kroon.

Aga sai ta tema ebawäärtusest aru. Waikne õnn tema kõrwal polnud naisele meelt mööda. Tema ihkas metsikut tanjsu ja kärarohket lõbu. Surmainglile, kes oli waga, oli tema jumalawallatu elu hirmus ja ta katsus naisele wastu hakata. Aga kõik, mis jumalik, oli temast lahkunud. Ta ei jõudnud naise kiusule ja pilkele wastu hakata. Wiimaks tabas teda ülekäte läinud naise eest hirm ja igatsusega ootas ta tundi, mis teda kooselamise piinast pidi wabastama. Ja wiimaks jõudis päew, wiimane, mis tema, taewasttulnu, maa peal pidi mööda saatma surelikuna.

Kui ta selle päewa lõpul koju tuli, ei leidnud naist kodust. Nagu harilik, tuli see alles hilja oma sõprade seltsist ja hakkas teda sõimama. Muidu wõttis mees selle sõimu rahulikult wastu, nüüd aga ajas ta süda teda naisele wastama.

„Taewas olgu tänatud,“ ütles ta rahulikult, „juba mõne tunni pärast olen ma sinust lahti.“

Naine hakkas pilkawalt naerma.

„Tahad ennast wististi samuti tappa kui mu esimene mees?“

Mees ajas enese sirgeks.

„Kes selline kui mina, ei sure. Taewas saadab mulle weel täna lunastuse.“

Jälle hakkas naine waljusti naerma.

„Taewas! Kus see taewas siis õieti on? Hüüa teda ometi, seda . . .“

Nüüd hüüdis mees kõuehäälel:

„Naine, ära taewast teota! Tema wõiks sind karistada!“

Naine tahtis uuesti naerma hakata, kuid hääl lämbus tal kõrisse. Kohkunult wahtis ta mehele. Sest mehe keha oli sirgunud ja teda piiras kiirtepärg. Tema silmis leekis otsekui taewane tuleleek.

„Wärise, naine! Tema wõiks sind karistada!“ hüüdis ta weel kord waljusti. „Taewas on olemas. Mina olen tema käskjalg. Surmaingel olen ma!“

Hirmust karjatades langes naine põrandale, Wägisi ajas ta end istukile ja nägi toast läbi woolawat silmipimestawat walgust. Siis läks ta silmade ees kõik pimedaks, külmhoog raputas teda, ta käsi kahmas südamele ja metsiku hoigamisega wajus ta jälle maha.

Ja tuba jäi waikseks. Kaks inglit teretasid üksteist wennalikult suudeldes. Siis lendas neist üks, kes weel praegu inimene olnud, üles Issanda aujärje ette; teine wajutas oma käe weel kord patuse naise südamele, kus kõik tardus. Siis läks ta etterutanud wennale järele, oma ametit temale üle andma.

Toas jäikõik nii waikseks, et tüdruk, kes ukse taga juba tüki aega kuulanud, kartma hakkas. Waljud hääled olid ta

sinna meelitanud, naiselik uudishimu ta seal kinni hoidnud. Mehe sõna kuuldes ei olnud ta jõudnud naerukõhinat tagasi hoida. Nii jõle näis olewat see ta meelest. Mees nimetas ennast surmalingliks. Kahtlemata oli ta mõistuse kaotanud. Tüdruk oli teda ka iseäraliseks pidanud. Kui siis toas pärast naise karjatust wait jäi, awas ta ukse ja leidis proua elutult põrandal lamamas. Mees oli kadunud, ehkki kõik aknad ja ka uks kinni olid.

Täis õudu ruttas tüdruk naabrikorterrisse, kus keegi noor arst elas, ja jutustas talle loo ära. Arst silmitses teda, nagu oleks ta tema mõistuses kahelnud. Aga kui ta siis proua keha läbi waatas ja tüdruk temale rääkis, kuidas ta kord härrat oma toas palwetamas kuulnud: „Issand, wabasta mind hädast ja lase mind jälle saada sinu taewaseks käskjalaks!“ ja kui ta kadunud mehest weel mõndagi kummalist jutustas, siis pidi noor arst enesele nii mõndagi ise meele tuletama, mis ta naabri juures oli iseäralist märganud. Ja kui ta mõtles, kuidas mees oma naisest nagu katkust eemal hoidnud, siis hakkasid ta silmad särama.

Ta wõttis tüdruku käest kinni ja ütles temale saladusliku häälega:

„Oled õieti kuulnud. See oli surmangel, kes nii kaua siin majas wiibis. Aga hoia, et sa sellest midagi ei lausu Surematud ei salli heameelega, et nende maapealist elu puudutakse, ja karistawad kõiki, kes sellest suud ei pea!“

Nad wandusid üksteisele mõlemad, sellest mitte midagi rääkida.

Ja pidasid ka oma wannet, tüdruk kartuse pärast, noor arst kawaluse pärast. Sest tema leidlik pea oli kawala kawatsuse septsenud.

„Surma wastu pole rohtu kaswanud,“ ütles ta, „küll aga leidub tema wastu wõib olla üks sõna!“

Ta uskus selle sõna leidnud olewat, ja tegi sellega weel samal päewal katset.

Tänawal kohtas ta linnas wana

kuul sat arsti, kes temale jutustas lootusetust haigusest, mida linna pürjermeistri proua põdes.

Kui noor arst alandlikult teatas, tema olla niisuguse haiguse ühe rohuga hiljuti terweks arstinud, raputas hall doktor pead, andis aga noore ametwenna palwele järele ja läks tema seltsis haige juure.

See lamas woodis, liikumata. Noor arst astus ta päitsi juure ja andis talle mõned tilgad wärwitumat rohtu. Siis, kui wana doktor pürjermeistriga rääkis ja keegi teda ei waadanud, siis pööras ta pead ja hüüdis tasakesi nagu hirmunult:

„Kroona tuleb!“

Nüüd käis haige kehast nagu wärin läbi. Sügaw hingetõmbus tõstis ta rinda, nagu oleks mingisugune raske käsi selle pealt ära wõetud. Huuled jõid himuga jooki, mis noor arst talle andis. Silmad läksid lahti ja waatasid pürjermeistrile, tasakesi ta nime nimetades.

„Ta on päästetud,“ ütles noor arst.

See imelik arstimine käis kulutulena läbi linna ja tegi noore arsti nime tutta-waks. Kõik tahtsid endid temast arstida lasta, tema arstimise õnnelikud tagajärjed suurenesid iga päewaga. Sest igal pool, kus keegi suremas oli, tegi ta haige terweks.

„Kroona tuleb!“ Selle hüüdega peletas ta surma haigewoodi eest eemale.

„Imearst,“ ütlesid kõik, ja mees tõusis au poolest kõrgele.

Siis kutsuti ta kord külmal, pimedal wihmaööl jälle ühe raskesti haigejuure ja jälle peletas ta surmawarjud eemale. Aga kui ta koju läks, tabas teda ennast äkki raske, söow palawik. Ta oli meelemärkuseta ja see seisukord ei lahkunud. Wõlusõna, mida ta tihti surmangli wastu tarwitanud, seda eemale peletades, ei tulnud enam ta suust.

Ja surm laotas oma mustad tiivad haige kohale laiali ja laotab nad sest-saadik ilma takistamata kõige sureliku maailma kohale.

Jumalaga, Antwerpen!

H. Haljaspõld.

Ühel päikesepaistelisel päewal oktoobrikuu alul mõni aasta tagasi jõudsin siia wõõrana, et jatkata õpinguid wõõras keeles ja koguda uusi teadmisi, wõita oma seemise isiku ülesehitamiseks uue keele huultele, Prantsuse keele, warustada oma mälu teiste Euroopa keelte üldtarwiliku leksikoniga, juhuti süweneda Vlaami-Hollandi keele algupärasse kõlla ja grammatikasse.

Nüüd lahkusin siit hilis-oktoobri tuulisel päewal — lõpetanud sedapuhku õpinguid, peas uusi mõtteid ja kawat-susi, ees lahti awaram tulewik. Keeled, mis meie kodusele inimesele kauged, on lähemale nihkunud. Ei sind enam üllata Prantsuse, Vlaami-Hollandi ega ka Inglise keele keerulised laused. Wõid tegusõna konjugeerida Hispaaniagi keeles.

Olen elanud paar pikka aastat Euroopa ärielu südames, Saksa-Prantsuse-Inglise-Hollandi majandussõõru keskmes: Belgias, maal, kus looduslik asend on muutnud isegi elanikkonna rahwuswahelikuks, linnaks, kus ligi 500.000 asuja kohta loetakse 18% wälismaalasi, teemandilinnas, kus 40.000 juuti teewad äri waid selle kalli mineraaliga. Kõrw on harjunud kõigi wõimalikkude ja wõimatute idioomide ja zargoonidega, silm sellegagi, et teemandibörsi läheduses asuwa politseibüroo sildid seisawad selle seksiooni kolm kohalikku keelt sõbralikus üksmeelses: Prantsuse, Vlaami ja Heebrea. Mõtet ei üllata, kui siin wõõras juut wihastades kellefegi poolakale wastab, et Antwerpen on ikkagi Juudi linn.

Näed linnas rühkiwat Vlaami töölisi igapäisele tööle, näed neid laupäiwiti istuwat oma klaasi õlle taga; näed Vlaamlasi teeniwat ametnikuna, käsitöölisena, wäikese õllepoe omanikuna. Näed neid wäikesi inimesi oma maja ehitamas — wäikese rahaga. Edasi püüab see rahwas, seda peab ütleva. Sööb ehkki wiletsat toitu, kuid ei kurjusta ometi rikkuste pärast, mis loomulikult ju kuhugi peawad koonduma. Teab, et kunagi tuleb temagi kord.

Sest ta näeb oma ees — waatamata wälismaalaste wõistlusele — palju oma soost wõrsunuid, kes jõudnud haljale oksale. Jah, on olemas wägew ring wäga rikkaid Vlaamlasi, suuri kontoreid, panku ja tööstusi eksploateeriwaid. Nad on „läbi löönud“ — waatamata ägedale konkurentsile wälismaalaste poolt siinsamas oma kodulinnas. Vlaami waim ja keha on terwe. Pole siin hüüdeid ilmaparandusest ja nende hüüete kuulajaid, sest siinne sotsialismgi on utilitaristlik. Ainult töö ja kokkuhoiu teel loodud kapitali waral pannakse end maksma. Teisest küljest, pole siin juutide wastaseid ässitajaid, sest ka selleks puudub kõlapind. Julge ja terwe rahwas ei kardab juudigi wõistlust. Seepärast siis arusaadaw, kui siin elab Heebrea tähestik sõbralikus üksmeeles Vlaami ja Prantsuse omaga. Kõrgemal kui wäiklus seisab siin ametlikult kahe-, tege-likult rohkemakeelise kodulinna ja -maa edu. Elagu Vlaami tööline — tulewane Antwerpeni suurtööstur!

Antwerpen on waba linn. Ei wist kuski maailmas ei pääse wõõras elama nii ladusalt — kui nimelt siin. wälismaalase kulud lõpewad kohaliku passi peatusloa saamisega. Ei ole tal ei tulu-eega muid makse tasuda, seni kui ta on õppi wõi muidu wõõrast elaw. Asub ta tööle, siis kustuwad ta maksud igakordsest palgast. On ta äri-mees, siis alles on ta belglasega ühesarnane — ka maksude suhtes. Belgia on waba. Iga rahwas, usk — ka poliitiline — elab omaette, kuigi kõik organisatsioonid harrastawad Antwerpeni kuulsaid „ommeganck'e," s. o. käärrikkaid rongikäike. Waatleja mõistab ka wastase waated ja ei protesteerigi ega haawa. Belgia on wabam kui tänapäewa wabariigid. Lehti antagu välja, kunas ja kus tahetakse, ja ka kes tahab, wälismaalane wõi oma. Registreerimistki ei tunta. Maksab waid kohtuõigus. Nii on see ühe kuningriigi põhi-seaduses fikseeritud.

On ju ehk õige see, et Vlaami tööline ei tunne wõrdselt meie töölisele

huwi kõrgemate küsimuste wastu, kui seda on raha. Kuid temasse on kaswanud tunne raha wäärtuse wastu, ta on ehk üsna wäike, kuid ikkagi ratas selle maailma walitsewas rahamasinas. Kulud katnud, ostab iga wäikegi mees omale mõne osatähe wõi muu wäärtpaberi, saades seega „kapitalistiks.“ Ta lootused on nüüd rahamehe lootused. Ja wist kuski mujal maailmas, peale Ühisriikide, ei loeta rahanduslikke lehti seewõrra laialdaselt, kui just Belgias. Kõrwale jääb puhtkirjandus.

Belgia riik toetab seda oma rahwa koguwat waimu, ta ei wõta osaühingutelt ja aktsiaseltsidelt liigseid makse. Sest wäikeste inimeste kapital, mis tuleb otse suuäärest, peab rohkesti kasu andma, et seda jõudsamini edendada kogumist Seepärast oligi Belgia enne maailma sõda nii mõnelgi puhul isegi suure Wenemaa pangaks ja suudab praegu jälle oma turjale wõtta ette wõteteid maailma kaugemaiski soppides. Õige on: belglane kummardab raha. Kuid sama õige on, et selle tööka ja kokkuhoidliku rahwa ees peab kumarduse tegema ka raha ise.

Meie lajutajaid merimehi Antwerpenis ehk üllatas see raha wäärtusest kõnelew joon Vlaami rahwas, kuid tahtmata tuleb tunnistada, et ainult selle

joone olemasolu on wõimaldanud Belgiale oma asendi igakülgse eksploateerimise. Ei aita meidki meie ideaalne seisukoht, kui meiegi rahwa üldsuses ja riigi juhtimisel ei wõta maad sama „mammonat“ hindaw ja wõimaldaw waade.

Jumalaga, Antwerpen! Kaswa, kosu ja öitse, nagu sa seda oled teinud läbi sajangute. Kaswa, kosu ja öitse — lihtsameelses, kõrges wabaduses, nagu seda sulle on wõimaldanud su rahwa omapärane waimulaad. Külustuslahke Antwerpenina oled sa kõrge koha saawutanud, ja su külustuslahkusest teawad kõneleda kõik lahkujad, eriti just lahkujad, kui nad tagasi waatawad üle teatud wahekauguse su suuruse ja wägewuse peale ning unustanud on need kõrwalnähtused, — mis sinus nagu teistski suurlinnades loomulikult peawad lakkama.

Nägemiseni, Antwerpen! Neil suurte päewadel, mil sa pühitsed oma wägewa kaitsja Belgia riigi 100. sünnipäewa ja awad oma maailma suurimaks sadamaks kujundatud jõe- ja basseinsängide awarused. Tahan olla siis üks neist, kes sind tahab waadelda armastawa ja hindawa pilguga.

Brüsselis, 29. oktoobril 1927.

Juhuslik ost.

Prantsuse kirjanik Tristan Bernard.

Ekspressrong Pariis-Marseille wiib Lyonist ainult pisut enam kui kakskümmend esimese klassi reisijat enesega ja need reisijad on mahutatud kolme suurde magamiswagunisse.

Sellepärast on monsieur Malardin, paks tööstur Lyoni ümbrusest, enesele kergesti leidnud kupee, kus ta wõis üksi olla.

Isand Malardin oli wiiekümne-aastane mees, kes kandis ilusat musta habet.

Ta oli Lyonis ajalehemüüjalt suure hulga ajakirju ostnud ja lõikas nüüd need esimese poole tunni jooksul lahti. Siis aga tuli palju raskem probleem: tarwis enesele nende trükimustateoste

abil meelelahutust sobitada. Aga ta otsustas enne pisut magada, et siis selgema ja wärskema peaga süweneda ajakirjade lugemisele.

Avignon oli wiimane jaam enne Marseille'i, kus rong peatus. Keegi ei läinud maha. Aga weel wiimasel hetkel hüppas üks reisija rongile, waatas uuriwalt kupeesse, et wiimaks isand Malardini kupeed omale asukohaks walida. Malardin wõttis wastasseiswalt kohal oma ajakirjad ära.

Tulnu kandis nagu isand Malardingi ilusat musta habet. Ta wõttis koha, tõmbas oma ilusa, musta ja walget kirju siidisalli kaelast, seadis ta ilusasti kokku ja asetaski oma kõrwale pingile.

Hästikaswatatud, esitamatu mehe üks-luise pilguga jälgis Malardin oma reisi-kaaslaste liigutusi.

Aga wõoras, silmanähtawalt vähem hästi kaswatatud, oli seda jutuhimukam.

„Teie imestate küll minu ilusat salli?“

Malardin ei teadnud, kas oli wiisakam wastata jah wõi ei. Wastuse asemel tuli ta suust waid kerge pommin.

„Kui ma enesele wabaduse wõtan Teile seesugust küsimust esitada,“ algas wõoras uuesti, „siis sünnib see sellepärast, et siin jutt on minu oma wabriku esemest. Jah, mu härra, see on täitsa uutmoodi kunstiisid, mis me nüüd Vauc'luses walmistame. Ja kui ma Teile weel omahinna ütleksin, oleksite lihtsalt keeletu . . . Kaksteistkümmend franki!“

„See on tõesti odaw,“ wastas isand Malardin. „Oleksin ta hinnanud wähe-malt 50—60 frangi peale.“

„Meie oleme talle müügihinnaks määranud kaksikümmend franki . . . Wabandage, mu härra. . . see on minu poolt wahest pealetikkuw. Aga kuna Teie esimene olete, kes seda salli näinud — see on üks meie esimestes must-ritest pealegi — siis kihutab mind teatud ebauusk seda Teile kaheteistkümmend frangi eest pakkuma.

„Täna wäga,“ wastas Malardin, ilma et weel oleks teadnud, kas wõtta wõi ei.

Aga juba oli wõoras temale salli kätte annud. Sellepärast wõttis isand Malardin raha ja andis wõõrale. See pani need hoolikalt kotti ja kinnitas, tema tahtwat neid hoida ja ei iialgi wälja anda.

Siis palus ta Malardini, et see tema salli kogu aeg Marseille'is kannaks.

„Kahlemata ootab Teid mõni Teie sõber waksalis?“

„Jah,“ wastas Malardin, „wististi minu Marseille'i agent.“

„Suurepärase,“ hüüdis teine. „Siis tehke mulle see meelega, palun, ja pange sall juba wagunist lahkudes kaela, et mul õnn on kuulda, kuidas Teie agent teda Teie kaelas imestab ja kuidas Teie temale wastate: „See on Avignoni firma Nicasse uuem wabrikaat.“

„Ahaa, Nicasse, hea küll, seda pean ma meeles,“ ütles Malardin ja naeratas.

Mõni minut hiljem tõusis isand Nicasse ja läks wälja korridori. Möödus pool tundi, ilma et ta oleks tagasi tulnud. Siis läks isand Malardin teda otsima, ehkki tal temale midagi iseäralikku polnud ütelda. Aga ta ei näinud habemikku reisikaaslast üheski esimese klassi kupees. Pesuruum oli kinni. Malardin jäi selle ruumi lähedale seisma ja tegi, nagu wahiks ta aknast wälja. . . Siis awanes kambrikese uks ja Malardin nägi seal wälja tulewat üht siledakraseeritud härrat. Kuhu see Nicasse ometi sattus?

Wahest läks ta teise klassi mõne tuttawa juure? Kuid see oleks olnud wiisakuseta, kui ta teda oleks otsima hakanud. Sellepärast läks ta oma kupeesse tagasi ja süwenes ajakirjadesse, eriti ühesse arstiklisse, mis kõneles, et Ameerikas kusagil runamulda olla leitud. See artikkel oleks wõinud temale tähtjas olla, kuid selleks oleks pidanud enam oma waimu waewama. Selle waewani oskas ta aga ainult oma büroos jõuda, kus teda kari teenijaid ümbritses.

Waheajal jõuti Marseille'ile ikka lähemale. Wedur hakkas wilistama. Tulise rutuga wuras rong reast jaamadest mööda.

Wiimaks tuli nähtawale suur linn. Isand Malardin, minekuks walmis, kohwer käes, ilus sall kaela ümber, jooksis ruttu korridori lõppu, kummardas kaugele wälja ja hüüdis heledasti. „Kandjal Kandja!“ Isand Nicasse ei ilmunud ikka weel.

Hetkel, mil isand Malardin jala peronile tõstis ja pakid ühele kandjale ära annud, astusid kolm meest ta juure. Kaks neist kahmasid, teineteiselt poolt — ta kaenla alt kinni. Kolmas oli kandja käest käskiwalt Malardini pakid ära wõtnud ja kõik, nii Malardini kui pakid, wiidi nüüd politseiinspektori ametiruumi.

Kinnipeetud härra protesteeris ärritatud sõnadega, mis seda lollemad olid, et ta ikka weel aru ei saanud, mis temast taheti.

Tema ülespidamine oli tõesti süütult wägistatud, süütu kodaniku oma, kuid seda wõidi arwata ka lõksulangenud kurjategija üllatunud jutuks.

„See on ju ometi täpselt Avignoni bandiidi signalelment, nagu nad meile

seda telefoneerisid — eks ole?“ ütles üks politseinik teisele.

„Eksimine on võimatu,“ tähendas teine. „Habe, musta ja walgetkirju siidisall; kõik sobib täpselt.“

Malardin pööras pilgu politseinikule. Wäike, nõrgalt wubisew tuluke hakkas äkki pilkases pimeduses tärkama. Suure ärewusega katsus ta salli saamise- ja wõõra mehe mõistatuslikku kadumise-lugu jutustada.

Aga kes teda kuulas!

Ta pandi pogrissse ja saatis hirmsa öö mööda. Ärisõbrad, kes ta õhtuks banketile palunud, ootasid teda asjatult. Sest alles järgmisel hommikul, kui hulk lugupeetud Marseille kaupmehi tema isiku kohta wastutuse oma peale wõtsid, lubas kommissar temal oma jutu lõpetada.

Ametnik oli nüüd arwamises, et too ruseeritud härra, kes waguni pesu-ruumis wiibinud, kahtlemata oma ha-

beme oli ära ajanud ja et seda nüüd kusagil raudteel wõib leida, kui ta sealt juba polnud ära koristatud.

Isand Malardin kuulis nüüd, et salli lahke müüja, kes, et waksalist takistamata saaks lahkuda, oma habeme maha ajanud, politsei poolt otsitud kurjategija oli, kes Avignonis ühe wanamehe paljaks rööwinud ja peaagu ära tapnud.

Siis lasti Lyoni tööstur jälle wabaks ja ei unustatud temalt ka wabandust palumata.

„Aga Teie salli peame küll oma kätte jätma,“ ütles kommissar. „Kui selgub, et ta ohwri kuulub, siis jääb ta lõplikult ärawõetuks. Oli ta aga bandiidi oma, siis ei saa me teda Teile keela, kuna Te ta ju õigusega olete omandand; jah, peab koguni ütleva — kui tähendada lubate — et Te selle ostuga erakorraliselt juhusliku ostu olete teinud.“

Igatsus.

Beatus.

Päewal oleme koormatud mitmesuguste ülesannetega ja töödega, mille käest me ei pääse. Aga õhtul ja pühapäiwiti ärkab meis igatsus.

Igatsus kaugete maade ja merede järele. Igatsus waiksete orgude ja unistawate metsade järele. Igatsus kaugete, armsate inimeste järele.

Igatsusel on mitu ja mitu kuju.

Ta on arg linnuke, kes pimedast pesast tõuseb õhtutaewa woolawasse kullasse. — Ta on nagu eksiw liblik, kes wingerdiwängerdi hõljub suwiste aasade wahel.

Ta on soendaw walgus ja kõrwetaw leek.

Nagu õrn rahwalaul heljub igatsus meie südames.

Nagu metsik, mühisew lauluwiis rebib ta meid üles päewa weniwast taktist.

Lõpmata mitmekesised on inimesed. Lõpmata mitmekesised on nende igatsused.

Igatsus wõib saada needuseks. Ta wõib olla kingitus taewastest aedadest. Ta wõib tappa. Ta wõib äratada elu, hiilgawat, helisewat elu . . .

Päew muutub tema läbi koormawaks ööks, Öö saab tema läbi hõiskawaks walguseks.

Kuradi sünnitus on ta, ütlewad ühed. Jumal saatis ta inimestele, kuulutawad teised.

Werega, mis meie soontes woolab, woolab igatsus meie elamusest läbi.

Kogu me elu on igatsus.

Brandi auhind.

Saksa kirjanik Christel Broehl-Delhaes.

Peeter Brand hulkus tänawail, kord siia, kord sinna seisma jäädes nagu inimene, kes pole õigele otsusele jõudnud. Temal oli taskus raha, hulk raha, saadud auhinnana mingisuguse wõistlustöö eest. Äkki, täitsa ootamata, oli see temale osaks langenud ja täitis teda igawesti waese mehe palawa rõõmuga. Kui ilus see ometi oli, et tal kord raha oli, et ta enam ei wajanud küsidagi, kas ta seda wõi teist wõib osta. Kõiki suurlinna wõluwusi tahtis ta nüüd üle elada, tahtis nautida, kord nii nautida, nagu naudiwad waid rikkad.

Peeter Brand jäi ühe kabaree ukse kõrwal rippuwa kasti ette seisma. Silmitses artistide pilte, ühe tantsjanna meelitawat, naeratawat nägu. Siia tahtis ta õhtul minna, tahtis seal juua sekti ja toredate naistega tantsida. Enne tahtis ta enesele osta smokingi. —

Waateakna eest waateakna ette rändas Peeter Brand. Tuhandeid tühiseid asju nägi ta, mida ta kõike enesele töötas osta, Aga ikka weel krabisesid rahapaberid tema pahemas rinnataskus, puutumata, terwena. Kaduwal pilgul seisis ta ühe kunstikaupluse ees. Üks pilt kütkestas teda, lihtne, waikne pilt. See kujutas üht wana naist, küürus naist, kel labidas käes ja kes wäsinult kaugusse wahtis. „Mure“ seisis wäikeses kirjas pildi all.

Peeter Brand wahtis tarretult pildile. See tuletas temale meele ta ema. Ta nägi teda oma ees, kuidas ta kummardades maad haris. Ta käed olid jämedad ja kondised, õlad kitsad ja nõos. Ta oli paljudele lastele elu annud ja igale neist kinkinud tükikese ise oma lihtsast, rikkast „minast“. Nii oli ta jõust ikka enam kulunud ja laiali kantud. Tema eluõhtu pidi olema töö — kuni surmani.

Üliwägewasti wallutas Peeter Brandi nüüd ürgwõimas armastus.

„Mure!“

Jah, mure oli kogu elu sellel naisel, kes tema ja ta wennad sünnitanud. Kui wähe olid nad mõtelnud sellele murele, ja iial ei olnud see naine enese

pärast muret tunnud. Ema oli alati waikne, alati wähenõudlik. Temal polnud iial wadjadusi . . .

Raha krabises Peeter Brandi taskus — see hulk raha. Kui ta selle — wiiks emale — — ?

Waikne naine tõstis waewalt oma walget pead, kui uks käis.

„Ah, sina oled see, Peeter?“ ütles ta rõõmsasti ja waatas siis jälle töö peale.

Peeter Brand tuli lähemale ja wõttis töö õrnasti ta käest ära.

„Pead sa siis alati töötama, ema?“

„Oh, lase olla, poeg. Need sukad on Karli wanemale. Poiss wajab neid hädasti!“

„Ema — mõtle ometi — ! Mina — ma sain auhinna! Palju raha! Selle saad sina!“

„Mina? Mina?“ kogeles rauk kurbusklikult. Ja ütles siis liigutawa lihtsusega: „Peeter, mulle pole ju midagi waja!“

Peetri süda läks kuumaks. Ta nägi ema murestkoktsunud nägu, ta wärisewaid käsi, ta wanadust.

„Ema!“ Sügawasti wärises ta hääl õrnuses. „Sinul on elu täis muret selja taga. Kaswatasid meid kõik üles ja saatsid ellu. Nüüd on minul raha — soowi enesele midagi, ema!“

Eluõhtul awanes raugale wõimalus rikka inimese soowidawõimise ilusasse muretusse. Iial polnud tal elus omal soowisid olnud. Ta silma tulid pisarad.

„Kui ma kord juba midagi peaksin soowima — — Peeter, siis tahaksin küll kord weel sõita kodu — sinna wäiksesse linna, kus ma olen sündinud . . . iial pole ma enam sinna saanud.“ —

Peetri silmad läksid niiskeks. See soow iseloomustas ema. Wähenõudlik kui ta elugi oli see soow, mida nii kergergi ka waremalt oleks wõinud täita. Ta wõttis raha rinnataskust ja surus selle ema wärisewate käte wahale.

„Seda — — oh poeg, pole mulle ju waja. Seda on ju liig palju.“

„Tarwita seda, ema! Tarwita ta ära,“ palus Peeter.

Õrnasti ja südamlikult wõttis ta ema kätest kinni.

„Mis ütleksid sa siis, emakene, kui mina ühes sõidaksin? Ja sa näitaksid mulle seda maja, kus sa noor olid, ja kõiki kohte, mis sulle on armsad ja kallid? Mis sa ütleksid, emakene? Kas see ei oleks ilus?“

Uskmatuna rõõmu pärast wahtis wana emakene nooremehe särawale, rõõmsale näole. Kodu pidi ta weel kord

minema, ja poiss — poiss tahtis tõesti temaga ühes tulla? — —

„Poiss, kui see tõsi oleks!“

Ja nüüd nuttis ema. Pisarad weeresid tal üle põskede. Kanged sõrmed äigasid neist abitult üle.

Peeter Brand aitas oma wana ema logisewa tugitooli juure ja asetas ta sinna istuma. Ja nüüd süvenesid mõlemad igatsetud ilusa reisi imekawatsustesse, walisid ja heitsid kõrwale ja istusid siis wajuwas hämarikus käsi-käes, kaks inimest, kes olid üksteise teinud õnnelikuks: ema ja poeg.

Laps.

Saksa kirjanik G. Rausche.

Ühel Türgi kondiitoril, nimega Jussuf, oli naine, kelle nimi oli Mirjam.

Nad mõlemad olid noored ja ilusad ning olid armastusest abiellunud.

Nende sawimajakene seisis sinetawa Bosporuse kaldal, palmipuude ja sükomooride wahel, ja nad elasid väga õnnelikult.

Õnn muutus täieliseks, kui Allah neile kinkis pojakese.

Kui muezzin waiksel wioletil ööl kutsus palwele, siis tõusis nende suust tänupalwe üles taewa poole: „Allah il Allah! — Allah on suur!“

Nõnda elasid nad kolm aastat iluduse, õnne ja imede warjus.

Ühel päewal märkas Jussuf, et Mirjam kõik oma armastuse lapsele pühendas. Nii oli ta abikaasa armastuse kaotanud ja kartus, ka poega kaotada, kaswas temas päew päewalt suuremaks. Ta ihkas last waid enesele üksi.

Ja ta läks mufti juurde, kes seadust seletab, ja palus tema otsust. Mufti oli suur õpetlane ja tark mees. Tema ütles Jussufile:

„Mine ja tule naise ning lapse selt-sis tagasi!“

Ja kui nad siis kõik kolmekesi mufti ees seisid, waatas see lapsele näkku ja küsis isalt:

„Kelle sarnane see laps on?“

„Isa sarnane, aga ema silmad on tal,“ wastas isa.

Ja mufti küsis emalt:

„Kelle sarnane see laps on?“

„Asi on nii!“ wastas ema. „Ta on isa sarnane, ainult ta silmad on ema silmade karwa ja hiilgawad.“

Ja mufti ütles pühalikult:

„Nii see on! Laps on isa sarnane. Sellepärast kuulub ta isale!“

Juba kahmas Jussuf poja kae järele, kui mufti edasi rääkis:

„Pea, mu poeg! Sa unustad, et lapse silmad ema silmad on. Sellepärast kuuluvad need temale. Too mulle nuga, et sünniks õigus.“

Nüüd langesid mõlemad mufti ette surmahirmus põlwili ja palusid lapsele armu.

Ja ühes sellega said nad targalt, jumalakartlikult muftilt õpetuse:

„Allah on suur! Lapsel on isa nägu ja ema nägu. Nõnda räägib kõige kõrgem ja igawene tark, et ta ei kuulu kummalegi teist ja kuulub ometi mõlemale. Nüüd minge ja saage abielu mõttest ja saladusest aru!“

Nad aga läksid kolmekesi oma sawimajakesse palmipuude ja sükomooride all sinetawa Bosporuse kaldal tagasi ja elawad seitsaadik õnnelikult ja kõige paremas wahekorras, oma last kaswatades, keda nad üle kõige armastawad. Sest temastki peab kord saama kondiitor. Inshallah — kui Jumal tahab!

Tuli südames.

Saksa kirjaniku Fr. Lehne romaan.

12

„Jsa, jah, minule küll — selle eest, mis ma Gerikule tegin: Tema mõtles sinule — tahtis sinuga rääkida — mina hoidsin teda tagasi — lohutasin teda tulewikuga — — — Jsa, anna mulle ometi andeks. Kira rõõvi minult viimast lootust lepituse peale!”

Kareedal käel kiskus ülemmetsnik ta jalule.

„Esiotsa tuleb sa kaasa, kõik muu tuleb enesest. On veel abinõusid, kuidas tõrkujaid lapsi saab sõnakuulmisele sundida!”

Juta kiskus enda lahti ja põgenes Geriku juure.

„Minult sel tingimusel tuler ma sinuga, et Geriku mulle annad. Sa pidasid temast ju muudu alati palju lugu —”

„Tahad sa mulle eeskirju anda? Sina ei näe enam iial metsnik Bergerit, kes homme jüt majast lahjub. Graforraalsed sündmused õigustavad eraforraliisi määruseid.” Käskiva käelikutusega lõi ta Gerikul sõnad suust. „Mis meil veel on rääkida,” ütles ta ilma temale otja vaatamata, „sünnib kirjalikult. Midagi isiklikku meil enam rääkida ei ole! — Waikige, mina ei taha Teid kuulda,” pörutas ta jalaga.

Nagu lapsi wõttis ta siis Juta oma kätele ja surus raudsest oma rinnale.

„Nüüd tuleb sa minuga ühes.”

Juta karjatas.

„Gerik, ma kardan, jäta mu siia!”

Kõigest jõust rabeles ta isa sülest maha.

„Juta on enese minu kaitse alla annud,” hüüdis Gerik kõlawal häälel, „ja selle kaitse annan ma talle.”

Külmalt waatas ülemmetsnik tütrele, kes nüüd armastatud mehe ümber kinni wõttis.

„Siis tee, mis tahad! Aga sest hetkest saad ei ole mul enam last!”

Ja kindlal sammul lahkus ta toast.

„Nüüd oled waid jina mul veel!” sosistas Juta, kes kinnisilmil Geriku käte wahel wiibis.

Ja Voori mõtles imestades ja põletama waluga: Kui suur ja tugew on hellitatud Juta, kes nüüd wiletsusepäewadele vastu läheb — kui Gerik teisi mõtteid ei oma. Ja mina selle vastu? Mina? Tema oli wõinud loobuda Rüdigerist, keda ta nii wäga armastab ja kes ta oleks kannud elu kõrgustele . . .

Voori saatis nutwa, wäsinud Juta oma tuppä, mille ema ootamatu wõõra jaoks ruttu

forda seadnud, wõttis tal kleidi seljast ja aitas ta woodi.

„Maga, mu armas!” ütles ta . . . „Ja usu mind, kõik saab veel heaks!”

Ja ta jäi Juta woodi ette istuma. See lasmas lahtisilmil ja jutustas tasakesi kõigest, mis sündinud. Voori juuresolek mõjutas ärritatud neiu nii, et Voori oma une heameelega temale ohwerdas — ka siis veel, kui Juta silmad sulles.

Ta hoidis oma wenna õme.

26.

All istus proua Berger murelikult poja juures. Sündmused olid ta oma kättekese kiskunud.

„Gerik, sa tahad nüüd tõesti Juta v. Ggertiga isa wastupanust hoolimata abielluda?”

„Jgatjen seda päewa, ema!” ütles Gerik ja rõõmukir walgatas ta silmi. „Tahan teda õpetada unustama, mis ta raskest kannatanud. Eluag tahan talle tänilik olla selle eest, et ta enese nii tragilt minule kuulutas ja mulle nii palju õme kaasa toob. Olen noor ja tugew ja wõin tema eest tõstada! Hertfog pooldab mind — ma pööran tema poole. Küll tema mind juba edasi aitab, nii et Juta suurt puudust ei tarwitse tunda ja wahel unustab, mis ta nüüdse ja tulewa seisukorra wahel on.”

Gerilise mõttega tegi ta selle tähenduse. Ta silmitses ema. See mõtles järele — tahtis talle lõpuks midagi ütelda, kuid Gerik ei aidanud teda. Ema ise pidi alguse tegema!

„Gerik, miks ei ole sa ülemmetsnikule ütelnud, kes sa õieti oled? Siis oleks ta mististi leplikum olnud!” tähendas proua Maria wiimaks.

„Oleks sel praegu mõni otstarwe, ema? Ei! Sellise selgusetu olukorraga ei wõi ega tohi ma arwestada! See oleneb sinust, milliseks meie seisukoht krahw Allwördeni wastu kujuneb; krahw Rüdigerile näitafid sa selgesti, mis mõtled: et meil selle perekonnaga midagi ühist ei ole. Kuidas wõin ma teiste wastu sellele koputada?”

Peen puna wärwis ema näo.

„Gerik, see oli Rüdiger, mees, kes mu elusse tõi õnnetuse. Teda ma wihtan!”

„Ja krahw Ottotari — meie isa?”

Proua Marie waikis pisut, enne kui tasakesi wastas:

„Gerik, tema oli teie isa! Seda pole ma — paraku — iial suutnud unustada. Ja kui temaga kurb õnnetus juhtus, siis mõtlesin, et ta Looris on leidnud oma äkki ilmaft kadunud lastele asemiku. Sinu pärast, Gerik, annaksin temale kõik andeks, kui ta sulle ja su õnnele tee awaks. Seda võiksin ma temalt isegi paluda.“

Gerik tõusis kähku. Seda polnud ta ometi oodanud.

„Ema, on sul sellega tõsi taga?“

„See noogutas.“

„Ja kui ma nüüd su sõnast kiini võtaksin — Juta pärast?“

„Lähaksin ise sinu eest paluma, kui sa seda soovid! — Ja Juta peab oma armastuse eest sinu vastu tasu saama. Sinu isa peab sulle juba tema pärast — vastama koha looma. Oled kohustatud sellele armajale neiuale kõik tegema, mis võimalik, et ta ohwer üleliigselt muutub.“

„Ema, ma tänan sind selle sõna eest. Aga ära räägi Jutale sellest veel midagi, enne kui Allvõrdenite ja meie vahelord selge on.“

Ta võttis ema kätest kiini ja vaatas talie uuriwalt filma.

„Ema, ja kui ma sulle nüüd ütlen, et meie isa meid otsib, et ta sinule mõtleb igatsedes —“

Proua Maria pööras kõrwale. Ah, seda teadis ta juba. Ja siis pani Gerik Rüdigerilt saadud kirja ta ette lauale.

„Ema, loe seda siin,“ ütles ta pehmesti.

Wäiksel õõl luges proua Maria veel kord oma abikaasa tunnistuse läbi, luges ta igatsusest ja miite iial lakunud armastusest. Ja jääkoor ta südame ümber hakkas sulama — ta pani pea lauale ja nuttis kibedasti.

Gerik läks wälja. Ema pidi sellega üksi walmis saama.

Ta seisus wäljas ja waatas üles wäikese katusekambriakna poole, kust nõrk tulekuma alla paistis. Ja see nõrk tuli muutus ta ees suures, säravaks päikeseks, mille ees ta filmad pidi jalgema. Igatsedes sirutas ta oma käed wälja.

„Juta, mu armas, mu kõik!“ sosistas ta.

Kaua seisus ta nõnda; tuppä minnes leidis ta ema samalt asendilt, kuid pisarad, mis ta nüüd nuttis, olid lunastawad.

Gerik pani oma käe tema walgele peale ja kummardas ta kohale.

„Ema! On ta ilmaaegu oma tegu lepitatud? Ras tohib meie isa meie juure tulla?“ küsis ta.

Pisarafilmil waatas ema temale filma.

„Jah, Gerik, ta tulgu, et sina saatsid õnnetiku!“

„Sellepärast, ema? Minult sellepärast?“

„Ei, ka minu ja tema pärast. Ta ei pea oma elu lõpul enam olema üksik!“ vastas ema tasefesi. „Ma teadsin seda juba, Gerik — lugesin seda kirja juba kord.“

Nüüd suudles Gerik ta otsaesist. Ja läks jälle wälja. Jalutas metsas hommikuni.

Siis läks ta rõõmsana koju.

Ja waewalt tund aega hiljem peatus metsniku maja ees kummine tõld. Nutuste filmadega astus sellest wälja wana Ernestine, kes kord Juta juures oli lapsehoidjaks olnud ja praegugi veel ülemnestsniku majas elas.

„Kus — kus ta on?“

„Ta huuled wabisevad.“

„Te otsite preili Jutat? Saadan Teid üles — ta magab alles!“

Proua Berger amas ufse ärkkituppa. Looi magas riidetatult sohwal. Rahina peale ärkasid mõlemad noored magajad.

Juta ehmatas ja waatas imestades ringi. Ta pidi alles veel meele tuletama, kus ta wiibis — siis tuli talle kõik meele. Täna pidi ju olema tema pulmapäew!

„Ernestine!“ hüüdis ta ja sirutas käed.

„Mu hiiere, mu tuike!“ muksus wanake.

„Tulid mulle küll wist järele?“

Kurwalt raputas see pead.

„Ei, mu tuike! Aga ära wiima pean ma ju — õpetajaproua Lohfingi juure Breckewitzi. Ja sinu pead sa jääma, kuni —“

„Ei, mina ei laje enam Gerikust lahutada,“ hüüdis Juta ärewalt.

„Seda nad enam ei tahagi. Wõid temaga rahulikult abielluda, ütles härra ülemnestsnik; temale olla see üks kõik nüüd, mil asi juba kõigi suus on. Aga siia jääda sa ju ei wõi, sellest pead aru saama.“

„Ernestinel on õigus, Juta,“ tähendas nüüd ka Looi; „ise enese pärast ei tohi sa siia jääda. Mina lähen sinu saatjaks.“

„Ja ema?“ küsis Juta peaaegu kuulmatult.

„Ah, mu südamekene,“ ahastas wana, „ema on haige ärewusest — ja härra ei räägi üldse enam! Kord ütles ta, kuul oleks kõige parem. Igauks hoiab ta eest kõrwale. Wõsel koristamine lauad jälle eest ära, ka pärjad ja lilled . . . Jutakene, mis sa ometi tegid! See wiletjus ja kurbus kodus! Ja mõtle pulmawõrastele!“

„Nendele ma ei mõtle! Mõtlen maid sellele, et ma Marile ei wõinud minna. Olin nii arg, aga eile, kui mul nuga kõri kohal oli, wõtsin meeleheitliku julguse ja põgenesin. Ma ei wõinud teistki!“

Paksud pisarad seisid Jutal filmis. Wanake ohkas ja raputas pead.

„Ära põgeneda pulmaõhtul — ja wanemaid nõnda haawata.“

„Laske see olla, Ernestine! Härra ülemetsnik lepitatakse varsti, selles olge kindel!“ ütles proua Berger sellise weendumusega, et kõik inimestades üles maatajaid. Vööri noogutas ka pead.

Ah, proua Berger ja preili Vööri lootsid küll liig palju! Ennem uskus Ernestine, et taewas kokku variseb. Seda teotust sugulaste ees ei jõudnud ülemetsnik iial wälja kaunatada. Millised näod olid teinud omu kindral ja tädi — ei, ei — ja siis veel emapoolsed sugulased Herrenkirchid — kuidas leitnandid olid nina krimputanud — — —

Wana Ernestine matras ja latras seni, kuni Vööri teda kõwa sõnaga palus Juta südant mitte ilmaaegu koormata.

Noored neid riietusid ja sõid. Siis oli reisiks kõik valmis.

Muuskudes rippus Juta Ceriku kaelas.

„Ara nuta, mu südamekene! Waata, täna lähen hertsogi juure!“

„Kuidas — ja tahaksid?“

„Jah mu armsam: Hertsog peab minust lugu. Ta ütleb minu isale meie eest hea sõna.“ Ceriku sõnadest ammutas Juta lohutust ja nii sõitis ta Vööri ja Ernestine saatel teele. —

Juba mõni tund hiljem oli Cerik pealimas ja laskis hertsogilt audientsi paluda. Heas tujus wõttis kõrge härra ta wastu.

„Noh, armas Berger, mis asi ajab Teid minu juure?“ küsis ta lahkesti. „On teil wiimaks ometi mõni soow?“ Ta waatas noorele metsnikule heatahtlikult näkku.

„Dige fuur, kõrgus, kui tohin teatada?“

Ühildalt ja waltitud sõnul jutustas ta sündinud loo.

Mõttisledes, arusaawa naeratuslega suu ümber, kuulas hertsog.

„Ja nüüd soowite minu lepitust? Wanal Eggertil on aga kange pea, olen seda juba mitu korda näinud,“ naeratas ta. „Ta tütresest saan ma aru, noh — teen, mis iganes wõimalik!“ Ta mõtles järele. „Minu jaoks on Steiermargis wajak uut ülemetsnikku; sellele kohale näite Teie hästi sobiwat.“

Cerik punastas rõõmu pärast.

„Kõrgus,“ aga jätkas siis wiivitades „praegu lubawad aga olud mind waewalt Teie suurt lahust wastu wõtta. Kui kõrgus lubaksid mind kuulata?“

„Rääkige rahulikult, Berger — Teie jaoks on mul aega.“

Ja kaswawa häälestusega kuulis hertsog nüüd Ceriku eluloo. Tahmatult elunes ta:

„Aga miks pole Te siis õigest kohast kinni tahmanud ja kõik takistused kõrwaldanud!“

„Seda sõna ei tahtnud ega wõinud ma ütelda!

Ma pole veel tunnustatud, ehkki see wiimaste sündmuste järele on waid mõne päewa küsimus. Ja ma tahaksin, et see ülemetsnikule seni teadmatuks jääks, kuni mu isa, kes lähemal päewil siia jõuab, tema ees minu eest wälja astub. Oma lellale, legatsiooninõunik Allwördenile, olen kõik juba telefoneerinud. Oma pruudile ei ole ma sellest siitamaani veel sõnagi ütelnud.“

„Saan Teist wäga hästi aru, noor sõber. Mina armastan uhkeid mehi!“ Heameelega silmitses ta noortmeest. „Ja Teie teadsite kõik need aastad, kes Te dieti olete, ja ei kaotanud seda mitte oma elujärje parandamiseks?“

„Kõrgus, ma ei tahtnud tänu wõlgneda oma päritolule, mis mulle kui isikule wõib olla oleks keelatud. Ja eriti nüüd. Kuid ma tahaksin härra ülemetsnikku, kellele ma palju wõlgnen, lähematu teo eest hoida, mida ta hiljem wõiks kahetseda.“

Armulikupeanoogutusega laskis hertsog noore metsniku nüüd minna ja tähendas weel, et ta teda ja tema isa pärast asjade korraldamist soowiwat näha. Mõttisledes sammus ta edasi ja tagasi, sest praegukuuldu wangistas wäga ta mõtteid.

Ta oli Cerik Bergeri wastu tunnud alati suurt poolehoidu. Kui wabalt ja aupakklikult, kui ilma iga hajameelsufeta oli ta tema ees seisnud. Noormehe sihiteadmus, energia ja otsustawus meeldis talle wäga ja heameelega tahtis ta tema eest wälja astuda.

Kui Cerik lossiplatšile astus, süda rõõmus ja julge, tuli talle wastu ülemetsnik, kes teda nähes heitus, tulipunaseks laks ja noormehe aupakkliku teretust nagu ei näinudki. Südametles wanamees wihaseks: No waata, Berger, see kawal rebane, oskas oma seljatagust kinnitada! Mängib hertsogi minu wastu wälja! Ja weel ärewamalt ruttas ta lossi poole.

Ra ülemetsnikku wõttis hertsog koge wastu.

Naeratades teretas ta tulijat.

„Noh, mis on uudist, mu armas Eggert?“

„Kõrgus,“ ütles ülemetsnik waewaga, „usun, et kõrgus juba teawad. Praegu tult mulle metsnik Berger wastu.“

„Tõesti, wõin ju kõik umbes oletada, aga ärge siis olge nii erutatud, armas Eggert! On see siis nii paha, et Teie weetlew tütrekene tahab abielluda ilusa metsnikuga ja enese otsustawalt temale tunnistada?“

„Minu tütar on selle juures kõik wiisakad kombatad jalge alla tallanud, nii et ma enam ei tunne Teie kõrguse ametniku wäärilisenä — sellepärast pean Teilt paluma, et mu teenistusest wabastaksite.“

Hertsog nägi, kuidas mees kannatas ja südamel oli wapustatud. Rahustades tõstis ta käe.

"Nga mu armas, hea Eggert — ja mind tahate Teie sellepärast lasta kannatada? Teie teate ju, et ma Teile asemikku ei tea. Kes wiskab siis lapse ühes pejuweega wälja?! Nii maailma wapustaw see ju ei ole. Ma imestan wäikese preili julgust ja tahan kasutada tema pulmi noore metsnikuga, et talle oma imestust awaldada."

"Kõrguse headus on ülijuur ja ometi julgen ma wastu rääkida. Minu tütar ei ole kõrguse pehmet otjust wäärt. Lapsed peawad oma wanematele olema sõnaküüselikud."

"Härra ülemmetsnik, kas tahate oma tütre üle tõesti sellise keskaegse waljusega kohut mõista? Laste ometi oma laps tema soowi ja tahte järele õnnelikuks saada. Ja seda ta saab, sest Berger on ülla mõttewiisiga inimene. Tema pärast on mu täis sümpaatia Nimetajin ta praegu oma Steiermargi mõisate ülemmetsnikuks. — Ja muust räägime homme — tulen ise kord wälja, ei ole enam hull aega Steinfurtis käinud." Hertsog noogutas lahkumalt peaga. "Nii siis oodake mind homme; olen igatahes juba eineajal seal — eine ülemmetsniku majas saab lõbus."

Ülemmetsnik oli kui uimane. Ei teadnud, kuidas wälja saanud. Kõrge härra lahkus oli üllatav ja waldaw; täitsa kaitsetu oli ta olnud selle ees.

Ja millise heatahtlusega oli ta Gerik Bergerist rääkinud! See oli peaaegu uskumatu! Jumala eest, Bergeris peitus midagi, et talle pidi hea oлдama — ja, kui ta täpselt järele mõtles, temal oli selles skandaalis ju kõige wähem süüdi! Ülemmetsniku õigulusetunne ärkas, see oli muidu alati olnud üks ta iseloomu peatundemärkidest

Kui suurelt ja üllalt hertsog mõtles, et ta oma tublile ametnikule tolle skandaali järele kohe oma külaskäigu tajuks pakkus! Härra v. Eggert hakkas kergemini hingama. See oli ainus abinõu, tema meelest prouat jälle pisut kofutada ja armjate ligimeste suud kinni panna, niipea kui kuuldi, millise juure poolehoidu omasid ülemmetsnik oli. Ta süda oli koduteel juba kergem, kuigi ta Juta peale endiselt wihane oli! —

Hertsog oli sõna pidanud. Tema külaskäik mõjus imetaoliktult rahustawalt erutatud helesusel Steinfurti külas ja ülemmetsniku majas. Küllarahwa sümpaatia oli ka enam noort armastajat paari kui mahajäetud peigmeest ja wanemaid pooldanud. Seda ei oldud preili Jutast armatud, et ta enim tahatis saada lihtsaks metsnikuprouaks kui üllaks leitnandiprouaks.

Sest et ta Bergerit nii südamest armastas. Ja just see lähendaski teda lihtsale küllarahwale!

Hertsog ei olnud jätnud ka härra v. Hellwigi külastamata, pärast einewõtmist ülemmetsniku juures, kus ta pikemat aega wiibinud ja majaprouaga armastuswäärilist juttu wõtnud. Tema lahked sõnad olid ka Hellwigi perekonnas rahustawalt mõjunud.

27.

Suwisterõõm lehwis metsa kohal. Kerge tuuleõhk liigutas walgetüwiliste kaskede õrnrohelisi lehti. Weetlewalt siras taewajuna läbi tammes ja bukipuude okste, kust kõlas hõiskaw linulaul.

Härra, kes Geriku kõrwal käis, hingas süwasti elustawat metsaõhku ja ta lõbus rind laienes. Ta wõttis kübara peast ja tuul mängis ta hallide juustega.

"Gerik — siin peab inimene terweks saama ja rahu leidma. Sinu riik on ilus. Ka siin ema leidis siin rahu?"

Gerik raputas pead. Teine jäi seisma ja waatas temale otja.

"Gerik, nüüd oleme kõik ära rääkinud — oleme lepitatud — ja ei kannu minu wastu enam meelepaha?"

"Ei, isa! See kõik on mul nüüd seljataga ja me ei taha sellest enam rääkida. Mina pole ju see olnud, kes kõige enam kaotas. Ema pärast olen ma rõõmus, et ta elu õhtul weel taju saab selle eest, mis ta on kannatanud."

Sõnatult surus krahw Ottokar Allwörden tema kätt, ara õnnega waadates sellele, kes oli ta poeg. Waitides sammusid nad siis üksksteise kõrwal edasi, kumbki oma mõtetesse kindunud.

Gerik oli weel jügewasti wapustatud isa jälleägemisest. Ta oli kohe selles warakult wananenud mehes, keda krahw Rüdiger wagnist wälja aitas, oma isa ära tunnud, kes kuus teistkümmend aastat tagasi tema ja ta ema Lengefeldi toredas saalis tühiste sõnadega minema saatnud, sõnadega, mis nagu raudse krihwliga olid poisikese südamesse kirjutatud ja tema iseloomu raudseks teinud.

Nga sel wapustamal hetkel, mil Rüdiger ta isa tema juure tõi ja nende käed koos olid, nende silmad üksksteist waatasid, sel hetkel kadus kõik kibedus, mis temas weel leidus, ja andis aset pühale, ülemale tundele, mida ta sõnas "isa!" wäljendas.

Rüdiger jäi jaama waid kuni lähema rongini, mis ta edasi pidi wiima Breckewitzji, õpetajaproua Lohjungi juure, et seal noori neiusid, Loorit ja Jutat, jälle koju tuua. Gerik oli talle kõik teatanud ja nüüd oli see filmapiik

saabumid, mil Jutta tohtis teada saada, kellele ta oma südame oli kinkinud. Ta armastus oli tuleproovi läbi teinud, ja pidi nüüd saama ta ju! —

Metsnikumaja tuli nähtavale. Gerik peatus.

„Seal, isa, on meie kodu. Mine majja. Ema ootab sind!“

Ta ise jäi välja. See tund kuulus neile kabele.

Pikkaniisi, nagu rõhutuna raskesti koormast, lähenes Ottokar Allwörden majale. Ufje ette jäi ta äkki seisma — nagu hirmust tabatuna — keegi ei tulnud talle vastu. Siis aga ajas ta enese ruttu jälle sirgeks ja läks majja.

Wärskelt puistatud walge liim rudises ta jalgade all. Ta kuulatas ja süda põksus tal kõrini, kui käepidemele wajutas.

Boohämaras toas ootas proua Maria krahw Ottokar Allwördenit. Nagu kiwist raiutuna seisis ta — kahwatuna, ainult ta suured, mustad filmad kõnelesid.

Ta kuulis teda väljas, kuid sammugi ei jaksanud ta tulijale vastu astuda.

Ja siis seisis ta tema ees, see armastatud, vihatud ja wiimati ometi jälle uuesti armastatud mees, seisis kui paluja, kui inimene, kes teelt eksiinud ja abi wajas.

Kuusteistkümmend aastat on piff aeg — ja kuusteistkümmend aastat raskest tööd ja muret ja alalist walu sööwad elu kahekorbselt, teewad inimese wanaks, panewad ta juukses pleekima, rööwivad halastamatult kõik weetlemise ja ilu. Palawa waluga nägi Ottokar Allwörden, mis tema „madonnaft“ saanud — tema süü läbi. Aga weel ikka lehwis kõrgus selle naisekuju kohal, aumäärilikkus, mis temale sobis.

Nad seisid üksteise ees, silmitsedes üksteist, sõnu leidmata. Silmitsesid üksteist, nagu oleks üksteise hinge põhja tahtnud tungida. Wiimaks sirutas Ottokar oma käed tema poole ja lämbunud häälel kogeles ta:

„Maria, kas wõid mulle andeks anda?“

Nüüd unustas proua Maria kõik, mis ta kannatanud, unustas oma wiha, oma kurbuse, oma meeleheitelpeiwad ja pettumised. Ta wõttis sirutatud käed pehmesti vastu ja ütles:

„Jah, Ottokar, ma olen sulle andeks andnud!“

Urmulikult kummardas ta mehe kohale, kes tema ette põlwili langenud ja oma palawa näo ta kätele pannud. Palawad pisarad, mida ta kätel tundis, olid talle ta elu suurimaks rahuldamisjeks . . .

Ja siis mõles ta sellele, et see mees talle kord kõige armsam maailmas olnud ja ta laste isa oli.

Tardumus ta näojoontes kadus; pehme, röömus läige lagunes seal laiali — kui tühine ja jöle on ometi kõik wiha ja meelepaha — ja kui magus on andeks anda. —

Sõnad puudusid neil kõige selle wäljenduseks, mis neid liigutas ja neist üle oli läinud.

Käsitäes seisid nad ja wotasid poega.

Gerik kahwatas sifemifist äremufest, kui neid nii nägi. Midagi liigutawat oli see. Nagu seletatud oli ema nägu, wõdras ja ilus!

„Oled ja rahul, mu poeg?“

„Ema!“

Gerik suudles ta kätt. Midagi oli tal kõrnis, mis teda rääkimast takistas; see oli temast wägewam ja waldas teda.

Ja siis istusid nad koos ja rääkisid Loo-rist, ja Ottokar Allwördeni filmad särasid õnnelikult, et see kaunis neiu, keda ta ikka kui tüdart armastanud, tõesti tema tütar oli. Loo-ri nägu olla talle alati minewikku meele tuletanud, ütles ta, nii suur olla tema ja Maria sarnadus olnud, et ta enam rahu ei leidnud; alati olla ta murinud ja mõtisklenud, olla tema omaste järele küsinud — ja ikka enam ja enam tihenenud temas mõte, Loo-ri Berger pidawat olema ta tütar. Sellest mõttest polla ta enam wabanenud. Ja esimene olla ta tahtnud järgida jälgi, mis ta Loo-ri päritolule oleks wõinud wiia. Siis saanud ta Rüdigerilt telegrammi: Maria ja lapsed leitud.

Hoiatam piff Geriku filmist katkestas selle teemi; weel polnud aeg seda puudutada. Ja Ottokar Allwörden taipas.

Ta wõttis Geriku käest kinni ja silmitses teda.

„Ja sina tahad naife wõtta, mu poeg? Üllas, ilus neiu armastab sind — — lugesin su kirja mu wennale. Tean,“ pööras ta proua Maria poole, „et ja mispärast selle neiu wamenad abielu meie Gerikuga ei soowi. Sinu käes on nüüd kord seda takistust kõrvaldada. Maria, kas tahad minuga uuesti abielluda? Olen tulnud sinu juure waba mehena seda andma, mis ma sulle tookord pimestatuna andmata jätsin — ja oma jahhõnaga annad sa meie pojale selle õnne, mille järele ta jääneb.“

Seekin puna tõusis Maria näole; siis kahwatas ta, raputas pead ja tõstis tõrjudes käed.

„Ei, Ottokar! Seda mõtet pole mulle enam iial tulnud, ja nüüd patstab see mulle olewat koguni maitsetu. Loo-riin ja soowisin õigusi ainult oma lastele, enesele ei mõtelnud ma iialgi. Loo-riin waid, et Geriku ja Loo-ri oma lasteks tunnistad. Gerik on nii mõnigi kord selle all kannatanud, Loo-ri aga ei teadnud midagi.“

Ottokar Allwörden hoidis ta kättest wammu-
tades kiini.

„Gerik, aita mind ema paluda, et ta jah
ütleb. Mõtke Juta v. Eggertile. Tema kannat-
tab sinu pärast, Gerik —“

„Jsa,“ kui wõõrana ja ebaharilikuna see
sõna tema enese meelest kõlas, „isa, anna emale
aega selle mõttega harjumiseks!“

„Ei,“ püüis Ottokar Allwörden. „Meil pole
palju aega kaotada. Pidage meeles, et mul
weel üks laps on, kes emaarmastust wajab!
Minu wäike Sissi. Lubasin talle uue, wäga
armisa ema kaasa tuua ja ühes sellega ta armisa
Loori! Ütle jah, ema, siis lähme weel täna
ülemmetsniku juure paluma, et ta oma tütre
meie pojale annaks!“

28.

Ülemmetsnik imestas wäga, kui ta läbi oma
töötoa aina eemalt nägi metsnik Bergeri oma
poja saatel — ei, see polnud ometi ta poeg,
see oli üks wanem, wäga ülla wälimusega
härra — lähenerwat.

Egas ta ometi —? Mis see eit dieti mõt-
les? Kas tahtis ta temalt head ilma paluda?
Ja imelik — kui noor ta wälja nägi — kõn-
nak nii ferge —

Ta silmitses tulijaid terawamini — tõsi,
nad tulid tema juure, ja natuke aega hiljem
tõi toatüdruk temale nimekaardi: Ottokar krahw
Allwörden, Lengefeldi ja Gerfau pärishärra.

„Härra krahw paluwad tähtsais asjus härra
ja proua ülemmetsniku jutule saada!“

Pisut abitult keerutas Eggert kaarti käes.
Tema ei tunnud ju krahwi! Igal juhtumusel
oli tal aga tegemist Bergeritega, kuidas tuli
ta nuudu siia? Dieti polnud tal läbirääkimiseks
wähematki lusti — aga sellegipärast: tagasi
saata ei wõinud ta ju krahwi ka mitte! Ta las-
kis prouale teated anda ja läks siis wastu-
tutuppa.

Kangelt teretas ta metsniku ema; ei tema
ega ta proua ei jaksanud temale kätt anda.

Krahw Allwörden tutvustas ennast ja pa-
lus siis, ka oma proua nimel — selle juures
osutas ta proua Mariale — härra v. Egger-
titi luba, et ta tütar Juta tema poja Gerikuga
wõiks abielluda.

Nagu oleks paha nalja tehtud, silmitses
ülemmetsnik neid. Krahw Allwörden seletas
asja ära ja jatkas siis.

„Minu poeg Gerik oli liig uhke selleks, et
oma päritolekut ühendada kasuga. Minus sõna
temalt ja ma oleks kõik ta joowid täitnud.
Aga tema pole seda tahtnud, ei ole mulle ial
lähenenud, sest et ta kõik tahtis oma jõust ja

tublidusest saamutada. Aga nüüd on ta nõus-
oleku annud Lengefeldi lossi ületulekuks ja oma
õige nime omandamiseks, oma pruudi pärast —“

Enne kui pisut pikaldane ülemmetsnik kuul-
dust aru sai, oli ta proua kõik taibanud, mil-
line hiilgaw tulewik ta tüdart ootas, ja tema
peast lendas läbi mõte.

„Lubage küsida, härra krahw — kas Tema
kõrgus seda teab?“

„Ja muidugi, armuline proua. Minu poeg
teatas hertsogile kõik. Oleme kutsutud tuna-
homme tema juure, sest hertsog on asja lõpu-
st wäga huwitatud. Ta on lubanud isegi minu
poja pulma tulla.“

Ma — sellest siis hertsogi suur lahkus tu-
ligi — nüüd taipas härra v. Eggert seda.
Proua aga oli südamest rõõmus, et asi niis-
guse pöbre wõttis. Selle armastuse romantika
paistis temale nüüd hoopis teises walguses.
Gerik oli selgesti teadnud, et ta oma silmad
wõib tõsta tema tütrele. Ja selline ilus mees,
kuidas sai ta Jutale pahaks panna, et ta te-
masse oli armunud?

Proua oli peagi mõidetud. Teisiti ta mees.
Tema ei saanud tütre põgenemist ja wastuhäl-
kamist ilmaft koristada ega osanud nalja.

Aga noore metsniku eest müts maha! Sü-
damest rõõmustas ta ometi, et mees, kellest ta
alati suurt lugu pidanud, seda lugupidamist
weel enam wääris. Jutal oleks tema naisena
tõesti hea elada — parem kui selle Maks von
Hellowigiga, selle hurdaga. Seda pidi ta enesele
tunnistama!

Wabameelselt kaebas Allwörden ise enese
peale, aga lühas juure:

„Jumalale tänu, et ma kõik weel mõin
heaks teha ja sellega pole hiljaks jäänud! Ma
länan ka Jumalat, et ta mulle kord saatis sel-
lise naise, kes mulle on kaswatanud nii hea
tütre ja poja.“

Ta suudles aukartilikult proua Maria kätt.
See punastas kui noor neiu.

Ülemmetsnikku waldas meeleliigutus, kui ta
seda õrna poolehoiuwaldust nägi!

Hiljem, kui krahwlik paar lahkunud, hakkas
proua v. Eggert elawalt westlema. Tema olla
alati uskunud, et Bergerit mõni saladus piira-
wat. Ja tütar Loori, kas leidurwat küll kedagi
ilusamat ja peenemat? Ja metsnikku, kes olla
teda küll mõneks alamaks ametnikuks arwanud!

„Sa ei wõigi muud kui jah ütelda, juba
hertsogi pärast —“

„See on Jutal juba ammu! Abiellugu ra-
hulikult!“

„Aga mitte, kuidas tahtsid, tõugatud tü-
rena! Seda wõlgned sa kõrgusele — — Ja
mõtke, süüdlane on ju waid Juta. Ernestine

on kõik ära jutustanud, mis Juta talle tunnistanud. Sa ei või Gerik Allwördenit Juta üleannetuse eest karistada —"

Ülemmetsnik pidi ometi naeratama, milliseks advokaadiks ta proua korruga oli saanud, kuna ta temale veel alles mõne päeva eest oli surma soovimud.

Naiste loogik! Kui ruttu lasewad need oma meelt muuta!

— — —

Järgmisel õhtul — oli juba hilja ja widevik oli juba oma warjud laiali laotanud — sammusid Juta, Loori ja Gerik ülemmetsniku maja poole.

"Jä istub kirjutuskamari ees!" sosistas Juta, kes üles ta töötoa akende poole wahtis. Tule paistel nägi ta isa töö kohale kumardawat. Ta silmad niiskujid. "Dodake siin, kuni ma teid kutsun."

Ta puges õue; koerad jooksid talle seal rõõmsasti vastu. Lühike häälitus rahustas neid. Neiu koputas kõõgiaknale, kus wana Ernestine parajasti sõi.

"Ernestine — olen jälle siin!"

"Wanake lämmatas kiljatuse ja ruttas wälja.

"Minu nukuse, mu tuike!"

"Pisarad woolasid tal silmist.

"Kus on ema? Tahan temaga enne isa juure minekut rääkida."

Ja proua v. Eggert wõttis tütre vastu, nagu ei oleks midagi juhtunud. Ei teinud ka wähematti etteheidet, suudles teda ainult ja nuttis.

Siis puges Juta isa tuppa. Ettewaatlikult amas ta ukse, hiilis isa juure, wõttis ta kaela ümbert kinni ja surus oma pisarmärja põse tema põsele.

"Jä, armas isa," ta tundis isa wastupanu, tundis, kuidas see emast tahtis wabas-tada. "Jä, ära ütle midagi! Luba, et jälle olen sinu laps! Olen ju sinu ainus laps ja ja tahad ju mind näha õnnelikuna. Aga õnnelik olen ma waid siis, kui mulle andestad — siis ei puudu mul enam midagi, ja iga päew tahan ma sind kogu elu aeg tänada!"

Neiu palus südantliigutawal toonil — ei lastnud teda lahki, ja imepehme tunne waldas wana, kui ta waatas tütre kitsale, kahwatule näole ja pisarilmadesse. Ta oli ju ta ainuke. Ja Sumal oli kõik nii imetaoliktult seadnud, et wastupanek oleks asjatu olnud. Aga veel ütles ta wana waljusega:

"Juta, sa haawasid meid rängasti! Nii ruttu ei juuda ma seda unustada!"

"Krahw Allwörden haawas oma prouat

weel rängemini — ja proua Maria andis talle ometi andeks. Ja Gerik ka."

Tahtmatult pidi wanamees naerma; see oli juba Juta wiis, et temale selle trumbi wälja mängis.

"Jah, isa, ma tean kõik! Legatjtooninõunik krahw Allwörden, Geriku lell, on Loori ja minu õpetajaproua juurest ära toonud ja meile kõik jutustanud. Jä, ta armastab Loorit, mõtle, tema kihlas enda temaga, kui Loori alles oli lihtne seltsimeiu ja ta weel ei teadnudki, et ta oli tema wenna tütar. Aga proua Berger, tähendab: krahw Ottokar Allwördeni proua," parandas ta, "on selle kihluse vastu." Ta jutustas seda, rõõmus olles, et isa teda kuulas, ja küsis siis äkki: "Jä, armas, hea papafene, ta ootab wäljas! Kas tohib ta tuppa tulla?"

"Kas — legatjtooninõunik?"

Juta punastas.

"Ei, Gerik — ta on sulle ju alati armas olnud! Ja ema ei ole ju ka enam tema vastu —"

"Kas tahate mulle selja tagant kallale kip-puda?" urises ülemmetsnik ju pooleni wõidetuna.

Aga Juta oli juba wäljas, ja käsi käes Gerikuga astus ta tuppa.

"Ärra ülemmetsnik! Minu isa. . ."

Ülemmetsnik tõrjus.

"On juba hea, Gerik!"

Ja siis rääkis ta temaga — ainult mõne sõna, aga need sõnad wõlujid noormehe tõsisele näole rõõmusära ja Juta wõttis isa kaela ümber hõifates kinni.

29.

Mõni nädal hiljem sündis Lengefeldi lossi-kabelis walfelt krahw Ottokar Allwördeni laulatus proua Mariaga. Krahw Rüdiger, ülemmetsnik v. Eggert ja mõlemad lapsed olid seal juures.

Nüüd omas Maria koha, mis algusest saadik temale kuulus. Kuid mitte ukse rahuldus ei täitnud teda — waid alandlikkus ja tänu selle eest, et Gerik ja Leonore oma õigused olid kätte saanud. See oli olnud ta ainus soov!

Ülemmetsnik oli üllatatud tema kõrgusli-sest wälimusest. Ta kandis Allwördeni perekon-naehteid — nii oli krahw Ottokar seda tahtnud.

Pärast laulatust astus krahw Rüdiger tema juure ja silmitses teda suurelt ja tõsiselt, nagu küsides.

Lühikese wiitituse järele sirutas proua Maria talle kae vastu — esimest korda. Rüdiger suudles seda aupakkult. See tähendas rahu — ka nende wahel!

Uga sõna, mida Rüdiger lootnud, ta ei ütelnud.

Rüdiger lahkus oma armsamast ja reisis jälle ära. Ta oli teate kaasa toonud, et krahwinna Bella enese ühe Stalia marchesega kihlanud, kellele see pikant iludus oli meeldinud.

Ottokar teatas Bellale, et ta oma perekonna jälle leidnud ja et ta tütar Leonore see olnud, kes loori Bergeri nime all, ilma sellest ise midagi teadmata, tema majas kasvatajannana viibinud. Ta soovis Bellale tulevikuks õnne.

Replikul toonil vastas Bellagi:

Tema teadnud alati, et Ottokari mõtted alati viibinud oma esimene proua juures, ja ta rõõmustawat näüd, et ta igatsus on täide läinud. . .

Ja siis saadeti laiali kaardid, mis kuulustasid, et Juta v. Eggert krahw Gerik Allwördeniga kihlatud — kõigi suureks inestuseks, kes kord Juta ja May von Hellwigi pulmapeole kutsutud wõi sündmustest Eggerti perekonnas teadsid.

Ja see tekitas palju küsimusi ning uudishimu. Kuid proua ülemmetšnik naeratas ainult. Ta olemus oli otse inestamisvääriline.

Liigutaw oli näha, milline krahw Ottokar oma tütre vastu oli. Ta hoidis loorit kui kallist warandust, ja hekk, mil ta teda „isaks“ nimetas ja ta teda wõis oma käte wahel rinnale suruda, andis talle niipalju õndsust, et kõik minewiku pahed ununesid.

Proua Maria hoolitses emalikult wäikse Cäcilie eest, kes nii õnnelik oli, et ta armastatud loori näüd alati tema juure jäi — kui õde. Kuidas see kõik sündinud, selle üle ei murdnud ta pikemalt pead; ta oli waid õnnelik, et näüd wõis olla perekonnas nagu keht-punktiis ja et isagi oli alati rõõmus ja heal Proua Maria hoole all kosus ta ja hakkas õitsma nagu hästi rawitsetud taim.

Ühel päewal tuli Rüdigerilt wennale kiri, milles ta teatas, et ta Peterburisje saatkonnadönikuks olla nimetatud.

Loori kahwatas, kui isa temale selle kirja ette luges, aga ei lausunud sõnagi; ta püüdis ifegi naerutada.

Pärastlõunat terrasil teed walmistades ütles ta kergesti:

„Kirjutasin proua v. Matthesile, et lähemal päewil tema juure tulen.“

„Uga miks tahad ja meist lahkuda?“ küsis krahw Ottokar kohkudes.

„Tahan ära minna!“

Loori ei waadanud selle juures temale.

„Mu armas laps, kas oled unustanud, et Juta ülehonme tuleb?“

Siis on teile tema minu asemikuks. Ja Gerik tuleb ka warsti. Kui pulmadest räägitakse, siis olen mina üleliigne Tahaksin edasi õppida!“

„Seda pole sul ju waja!“

„Wõõras, kibe joon seisid ta suu ümber, kui loori näüd wastas:“

„Näüd enam kui tial enne! Töö ja õppimine lasseb puudustest ennem üle jõuda — ma ei wõi enam jita jääda.“

Ta tõusis ja lahkus.

Ta ei jaksanud siin, kus iga asi talle ta armsamat meele tuletas, kauemini kannatada. Proua Maria wakis.

See oli esimene kord, kus loori wanemastel lastis pilgu oma südamesse heita. Ja taht jaadi aru.

Paludes mõttis Ottokar abikaasa kätest kinni.

„Maria, mind, süüdlast, oled ja oma headusega õnnestanud, ja teisele maksad ja kätte. Kas tahad siis oma lapse südame täiesti kaotada?“ küsis ta wäikse etteheitega. „Kas sa siis ei näe, kui rängasti loori kannatab?“

Näüd punastas proua Maria. Ta tõusis, läks alla ja jalutas atas mõtiskledes edasi ja tagasi, pingutades oma mõtteid

Kui loori talle ainisagi paluwa sõna oleks ütelnud, wõi kui Rüdiger temale enne kärereisimist oleks lähenenud. Uga nad tegid endid wõõraks ja kinniseks, ja see oli teda ärritanud, just ta muidu nii armastusküllase tütre poolt.

Sõnad, mis ülemmetšnik temale selle kohta ütelnud, ei olnud teda jätnud mõjutamata. Kuid ta ei tahtnud olla esimene, kes rääkis. Loori asi oleks olnud teda paluwa. —

Kui ta jälle abikaasa juure astus, kes teda oli rahutult filmitsenud, palus ta paberit ja tiinti ning kirjutas midagi. Ottokar luges, mis ta oli kirjutanud: Meie kõik ootame sind wiibimata. Maria. Ja aadress: Rüdiger Allwörden.

Ottokar waatas talle tämilikult otse ja suudles ta kätt — näüd pidi ka see ainus soov, mis tal weel oli, täide minema!

Järgmisel päewal tuli Rüdiger. Loorile polnud midagi öeldud. Ta istus pargis oma armsamas paigas, seal, kus ta mõnikord Rüdigeri ja laste jeltis istunud. Raamat, mida ta lugenud, seisid ta kõrwal. Ta oli käed kütla taha pannud ja wahtis üles rohelistse lehestikku ja sinitaewasse. Ta ei tunnud midagi suurekamidusest ja rahust — ta filmad niiskustid. Pisar pisara järele weeres tal üle põskede.

Walu ja tagasi hoitud igatsew armastus

waldas ta; ta peitis näo kättesse ja nuttis. Siin vähemalt ei tarvitsenud ta ennaft walitseda.

„Rüdiger,“ nuuksus ta poolwaljusti.

„Miks nutab minu Doori?“ kuulis ta äffi armaft häält ja käsi wajus silitades ta juuetele.

Ta tuffatas, tõstis pea ja waatas üles — ning nägi seda, kelle pärast ta nuttis, oma ees.

„Rüdiger — sina — —?“ Ta kargas ja- lule ja lauges armsama laialilaotatud käte wa- hele. „Sina, mu armas, oled minu juures! Ah, ära lahku enam! Sinuta olen ma nii väga ükfi!“

Wõta minu enesega — ma ei jaksja si- muta elada.“ Ta surus enese ta najale ja waa- tas talle paluwalt filma, kuna ta ise ta kaela ümbert kinni wõttis. „Kõik tohiwad olla õnne- likud ja on seda — ainult mina mittel“

Kirglikus armastuses surus ta oma suu Rüdigeri suule, ja see, wallatud armastatud neiu südames põlewast tulest, suudles teda pa- lawasti wastu.

Kinnijilmil toetus Doori ta rinna najale.

„Ei, mu Rüdiger!“

„Sina tohid olla õnnelik, mu magus pruut! — Seft sinu ema ise oli see, kes mu siia kutsus!“

„Ema?“

Ufmatult waatas Doori temale filma. Rüdiger noogutas, ja Doori luges seda ta näost, tundis seda ta suudlusest: õnn oli tulnud ka te- male! Tuli südames oli wõitnud!

(Lõpp.)

Wanaisa aed.

H. Wühner.

Wanaisa aias ikka
Wiibisin ma rõõmuga.
Seisuks polnud aega pikka,
Marju maitsma jooksin ma.

Nuusutasin õiekesi,
Kuulatasin linnukest.
Nägin, kuidas kuldne mesi
Tilkaus täitund kargedest.

Kaotasin õnne rikka,
Rändan wõorsil wõõrana — —
Wanaisa aias ikka
Wiibisin ma rõõmuga.

*

Seal waarikus
Kuldhämarus
Meid imeliselt ümbritses
Ja suweõnnest kõneles.

Seal waarikus —
See magusus,
Mis nõrgus walmind marjadest
Ja kastis maiast keelekest!

Seal waarikus — —
See mälestus
Ei wõi mu hingest kaduda,
Jääb, kuni elan, püsima.

*

Näen unes üht aiawärawat —
Näen kollastes õites akaatsiat — —
Jalgrada läbi lillede
Wiib waikse tiigi kaldale.

Seal kuulen sahinat salalist —
Tuul liigutab pärnade latwu wist,
Ja kaeblikult küsib üks linnuke:
Miks rändasid, waeseke, wõõrsile?

*

Kui palju on teiseks muutunud siin,
Sest ajast, kui käisin siin lapsena!
Kuid endiselt lõhnab weel walge jasmiin
Ja jõgi kohiseb endiselt ka.

Ja endiselt sinab weel taewawõlw
Ja ööseti tähed säravad — —
Mu nooruseaeg, minu lapseõlw
Kui kaugelt sa nüüd mind terwitad!

Kohtu tragöödia.**Kaks surnud riigimeest.**

Oskar Slater, keda inglise kohus Glasgow's mõistis surma 18 aasta eest ühe inglanna tapmise pärast, mis hiljem muudeti eluaegseks sunnitööks. Viimaste andmete järele olewat ta süütu.

Rumeenia peaminister ja diktaator **Brătianu** on ootamatult surnud 63. aasta vanaduses.

Adolf Joffe, tuntud Nõukogude Wene diplomaat, kes oli Wene delegatsiooni esimeheks Eesti-Wene rahu-konverentsil Tartus, surmas enese Moskvas rewolvrikuga.

Väinö Sola, tuntud Soome tenor, esines külalisena „Estonia“ ooperis, muu hulgas ka O. Merikanto ooperis „Elina surm“, mis ettekanti tema lavastusel.

Kinoiludus Greta Garbo Felicitase filmis „Oli“.

Reserv-kapten **Konrad Rotschild**.
Üks esimestest silmapaistvamatest
Eesti väeosade organiseerijatest ja
esimene Eesti Tallinna komandant
1918. aastal.

Jaan Tõnisson, uus Riigiwanem.

10 aasta eest. Briti tankid lahingus lääne väerindele 1918. aastal.

Tõtt ja nalja.

Omapärane trikk.

Kellelgi noorel mehel oli palju kogemusi wõlgade sissenõudmise alal, ja kuna ta juba kauemat aega teenistusest oli, siis otsis ta omale sel alal, mis meie ajal wäga tänamatu ala on, kohta. Hoolega otsis ta ajalehtedest seliekohaseid kuulutusi. Wiimaks leidis ta ühe niisuguse ja ruttas wiibimata kuulutaja kaupmehe juurde ennast esitama. Kaupmees ei tunnud pelgliku nooremehe wastu palju usaldust ja tegi temale katsewiisil esimeseks ülesandeks wõlga sisse nõuda kellegilt kangekaelselt wõlglaselt, kellest teada oli, et ta küll agar oli igalt poolt kaupawõlgu wõtma, aga tasumise peale ei tahtnud mõelda.

Kõige suurema rahuga läks noormees oma ülesande täitmisele, ja tal läks korda mehelt wõlga kätte saada. Südamest rõõmus, ruttas noor mees kaupmehe juurde tagasi ja luges temale raha lauale. Selle imestus oli suur.

„Kuidas Te sellega hakkama saite?“ küsis ta imestusega.

Waikselt ja rahulikult wastas noor mees:

„Ütlesin wõlglasale, kui ta mulle kohe ei maksa, siis jutustan kõigile ta teistele wõlausaldajatele, et ta oma wõla mulle kinni maksis. Selle peale läks ta nägu pilwe ja maksis raha mulle kätte.“

Selle katseülesande järele wõttis suurkaupmees ta kindla palgaga oma teenistusse.

Paha.

K e e t j a : (hingetult tuppa joostes) : „Armuline härra! Armuline härra! Teie proua on oma autojuhiga põgenenud!“

H ä r r a : „See on paha, wäga paha! See mees oli parim autojuht, kes mul ilal on olnud!“

Ajawaim.

Ei peegel pole mõni kurjus
ja samuti ei puuder ka:
neid tarwitab ju iga lurjus,
kes nendeta on iluta.

Ei saa!

Hispaania kuningas tahtis kord proowida oma sõdurite truudust. Ta peatas kasarmu ees ühe sõduri ja küsis:

„Sa tunnud, kes ma olen: Sinu kõrgeim käskija. Nüüd wasta: Kui ma sind käsiksin minule lasta, mis sa teeksid?“

„Ma täidaksin kuningliku käsu!“

Kuningas esitas sama küsimuse veel teisele, kolmandale, neljandale ja wiiele sõdurile. Ikka sama wastus. Kuues aga wastas ometi:

„Ei, majesteet, seda ma ei teeks!“

„Tubli, mu poeg! Lõpuks ometi üks sõdur, kes mu kinga elu enam hindab kui üht rumalat käsku. Aga nüüd ütle, miks ei tahaks sa minule lasta?“

„Ei, saa, majesteet,“ wastas sõdur. „Olen ju — trummilööja!“

Ihned miljonärid

pole sugugi haruldased. Aga nii ihne pole veel küll keegi olnud kui Inglise adwokaat Tibbits, kes hiljuti Sheffieldis suri, järele jättes waranduse, mis oli suur 1.522.680 naelsterlingi ehk üle kahe ja poole miljardi Eesti marga. Selle waranduse päris tema õetütar. Waremalt oli wana adwokaat sagedasti reisinud, need aga siis, nagu ta päewaraamatust selgub, lõpetanud, sest et hotelli arwed mehe arwates olid olnud liig kõrged. Auto tarwitamisele oli ta waadanud kui pillamisele. Ainus kergitus, mis ta omale lubas, olid sõidud trammis, kuna need hinnad olid olnud temale wähegi „kättesaadawad.“ Ta elas surmani waestelinnajaos wanas, lagunewas majakeses ja ei lahkunud sealt linnawalitsuse kästust hoolimata, kes lagunewat maja tahtis lammutada, sest et „kolimine“ liig kalliks minewat!

Parandamatu.

Wangikojadirektor (uuesti toodawale wangile): „See on nüüd juba kuues kord, et Teid siin näen. Loodetawasti wiimast korda!“

Wang: „Kuidas nii? On Teil siis nõu juba pensiooni peale minna?“

Karakterikindlus.

„Kuidas saite ometi sellega hakkama, et suitsetamise maha jätsite? Selleks on ju õige tugewat karakterikindlust waja.“

„Jah, seda minu naisel on!“

TELLIMISE HINNAD:

WÄLISMAILE: °

Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	2 kuus (4 nr.nr.)	„ 160.—	1/2 aastat	„ . . . Mk. 1000.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ 80.—	1/2 „	„ . . . „ 500.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	Mk. 225.—	Üksiknumber	„ 40.—	1/4 „	„ . . . „ 250.—

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Eesti.

- H. Wühner, Läänemaa. nr. 15.
" " " Suwehommik. nr. 16.
" " " Nõmme piiril. nr. 17.
" " " Aastad läksid. nr. 17.
" " " Päriskoht. nr. 18.
" " " Rändaw igatsus. nr. 20.
" " " Sügisrahu. nr. 21.
" " " Mu esiisad. nr. 22.
" " " Kodurahu. nr. 23.
" " " Wanaisa aed. nr. 24.
Ed. Wöhrmann, Sõbrale. nr. 3.
" " " Mu ülemlaulud. nr. 8.
" " " Hall on tuba. nr. 9.
" " " Terwitus. nr. 13.
" " " Ma waatlen wälju. nr. 14.
" " " Popspojad. nr. 19.
" " " Jätsin südame. nr. 22.
Andres Silla, Waene. nr. 3.
" " " Palwe nr. 7.
" " " Elukangas. nr. 11.
" " " Olen lehekene. nr. 18.
H. Rikand, Wana wäraw. nr. 13.
M. Grünfeldt, Ekskursioon Stokholmi. nr. 14.
H. Haljaspöid, lilleline Gent. nr. 16.
" " " Jumalaga, Antwerpen. nr. 24.
W. Rooberg, Eestlased Brasiliias nr. 17.
M. J. Eisen, Lauluõpetaja. nr. 19.
Rändlinnud, nr. 22.

Helweetsia.

- Charlot Strasser, Nadeshda. nr. 9.
Jakob Bosshart, Hadshar el-Banat. nr. 23.

Hiina.

- Sin-tsi-tsia, Rebane-haldjas. nr. 17.

Hispaania.

- Miguel de Unamuno, Armastus. nr. 4.

Hollandi.

- Multatuli, Elu kõrguses. nr. 2.

Inglise.

- Rosita Forbes, Kõige suurem hirm. nr. 2.
Rudyard Kipling, Purun Bhagati ime nr. 6.
Tom Tim, Whyskyga Ameerikasse. nr. 9 ja 10.
Arnold Bennett, Tuhande rõõmu linn nr. 10-20.
W. W. Jacobs, Pime kapten. nr. 15.
C. T. Thornton, Waga wale. nr. 16.
William Freeman, Saladus.

Islandi.

- Jön Svensson, Nonni lumetormis. nr. 5 ja 6.

Itaalia.

- R. Baltazzi, Haawliiaeng. nr. 15.

Kabiili.

- Sheigi pea, nr. 13.
Mõistatus. nr. 17.

Leedu.

- Naine, kes kuradist kurjem. nr. 20.
Kärbes ja täi. nr. 21.

Läti.

- Kuidas kägu sündis. nr. 21.

Norra.

- Björnstjerne Björnson, Karukütt. nr. 3.
Jonas Dahl, Waltsi-Peeter. nr. 8.

Prantsuse.

- Claude Farrère, Idüll maskides. nr. 7-9.
Claude Orval, Salaurgas. nr. 9.
Anatole France, Poliitiku laulatus. nr. 9.
Jean de Metz, Belgia ja ta rannikud. nr. 15.
M. Dekobra, kuidas õnge sattusin. nr. 15.
Tristan Bernard, Kuidas asi oli. nr. 21.
" " " Juhuslik ost. nr. 24.

Rootsi.

- Karl Fr. Rimrod, Kaebealune. nr. 2.
Per Hallström, Phocas. nr. 7.
" " " Allikad, nr. 19 ja 20.
Hjalmar Bergman, Libanoni seedrid. nr. 22.

Rumeenia.

- Josef Kessel, Odessa hullud. nr. 21.

Saksa.

- H. Courths-Mahler, Juta. nr. 1-10.
Egon v. Bahder, Noored metsloomad. nr. 1.
Luise Westkirch, Libahunt. nr. 1-14.
H. Gafken, Tihane. nr. 3.
" " " Muinasjututund. nr. 6.
" " " Kuiwanud puu. nr. 19.
Heinz Welten, Arsti soov. nr. 4 ja 5.
Chr. Broehi-Delhaes, Äraandja. nr. 5.
" " " Brandi auhind. nr. 24.
P. Hensel, Kohus. nr. 7.
W. Müller, Pilw. nr. 8.

Saksa.

Eva Gaede, Kewade. nr. 10.
Fr. Lenne, Tuli südames. nr. 13—24.
Fr. Wyneken, Juuksesalk ja karud. nr. 17.
Kurt KÜchler, Elva nr. 20.
Karl Götz, Juan Gomarez. nr. 20.
Hans Rössing, Karapan. nr. 21.
U. Uechtritz, Sädemed. nr. 21.
A. Fraedrich, Pime. nr. 22.
M. Ludwig, Löwi. nr. 22.
H. Eisen, Tähed. nr. 23.
G. Rausche, Laps nr. 24.
Beatus, Igatsus.

Slowakkia.

O. O. Hubicki, Mr. Dixoni hea idee. nr. 18.

Soome.

Juhani Aho, Ustawus. nr. 12.
„ — „ , Põlatud. nr. 21 ja 22.

Soome-Rootsi.

Yarl Hemmer, Minewik ja tulewik. nr. 4.

Tirooli.

Karl Schönherr, Karjane. nr. 1.
„ — „ , Ema lootus. nr. 6.
„ — „ , Kaspar ja Reesi. nr. 8.
„ — „ , Muri. nr. 19.

Tshehhi.

J. V. Sladek: Põlluteel. nr. 5.

Türgi.

Nassr-ed-din, nr. 5.
G. Enn, Sultan ja rätsepp. nr. 18.

Ungari.

Josef Kiss, Adagio. Nr. 8.
Desider Malonyay, Hobune ja peremees. nr. 9.
Laszlo Foda, Sõbranna. nr. 10.
G. Mezei, Printsi pruut. nr. 14.
Josef Pakots, Rikkad külalised. nr. 19.
Michael Erdödi, Teem. nr. 21.
Eugen Heltai, Ta wajak rahu. nr. 22.

Wene.

Arkadi Awertshenko, Minusõber waras nr. 11.
„ — „ , Kassi ema. nr. 18.
Maksim Gorki, Rohulagendikul. nr. 13.
A.P. Tshehhow, Sõidupilet. nr. 20.

Tõtt ja nalja.

Igas numbris.

Pildid.

Igas numbris.

Reemann, Helene Reemann, Rõhu, A. Reinbusch, E. Raamann, Leida Raamann, Maimu Reintam, Victor Rebane, Rudolf Sarw, N. Saarens, Leo Taum, Lydia Tõnisberg, Adele Taff, K. Wahtra, J. Weebermann, I. Wildt, B. Wolkow, Weber, Joh. W.

Tartust: R. Müller, R. Rannik, Astrid Ratnik, Rud. Solba, Heinrich Tamberg, Silwia Tuffi, K. Tammann.

Walgast: O. Hiiop, A. Reikand, Aleksander Ristok, P. Rääbis, I. Utt, J. W.

Wõrust: Rudolf Sakk, Maulent?

Pärnust: A. M. Arro, Milda Küng.

Wiljandist: J. Kopmann, A. Kopmann, Pester Kalam, Ewald Mihkelson, M. Nõges, E. Neumann, K. Nõges, H. Oinas, Jaak Peterson, A. Rebane, P. Rängel, Walter Tupits, A. Tults, Mihkel Takk, Heljo Wanamõis, J. Wetka.

Rakwerest: Harry Kängsepp, A. Leiber, L. Pender, Felix Tenneberg, Fritz Tamm.

Narwast: Marta Adosson, A. Leppik, Boris Läte, B. Leppik, Walter Meerits, Karl Sakk.

Tapalt: E. Embach, A. Koort. **Tarakwerest:** Erich Dorbeck. **Amblast:** H. Beikmann. **Wägewart:** Lya Aumees. **Jõgewalt:** E. Abi, E. Klausson, R. Terasmägi.

Raasikult: L. Lipstok, O. Lipstok, Joh. Janson, Arnold Tenter. **Kollast:** A. Eermann, A. Kutpri, A. Suurmees. **Kliust:** L. Hermann, Marie Rooberg, Mart Tamberg, Arthur Tamberg, Maria Tamberg, Helmuth Tamberg, Johannes

Tamberg. **Ristikülast:** Emilie Grents. **Son-dast:** I. Feder. **Lohtsost:** E. Hiintsenberg. **Harju Rannamõisast:** Joh. Hanso. **Aeg-wiidust:** Alfred Kokaselts. **Kuremäält:** Joh. Kangur. **Sindist:** Joh. Kask, E. S. Fritz Tiedrikson. **Nulast:** K. Karro. **Magerist:** Rudolf Kreisberg, Antor Kasendorf, August Kasendorf. **Laupalt:** Magda Kiwisaar, Marta Kolin. **Uuo Wõidust:** Wiktor Kõögardal, Rudolf Toost. **Kohilast:** N. Mikker. **Jäär-jast:** W. Anderson, H. Hints, E. Perk. **Kalla-werest:** M. Remmelgas, K. Remmelgas. **Kil-nõmmolt:** E. Rossmann. **Kornust:** Arnold Ruus. **Sakust:** W. R. Kantkülast: Johannes Siilem. **Sauolt:** E. Sastok. **Jõhwist:** Olga Tamm. **Elwast:** Lydia Tamm, Maimu Tauts. **Mõisakülast:** Lydia Tamm, Maimu Tauts. **Riisepereest:** Treffner. **Rõngust:** Ernst Tobber. **Aserist:** P. Trell. **Petsorist:** L. Rätsep, E. Mülbach, A. Walentia. **Nõmmolt:** H. Herodes, W. Rebane, Hugo Simann, Elmar Wäkram, M. Suise. **Abjast:** Elmar Mägi, Endel Mägi, Heino Wanker, Johann Sack, Koola, A. Lucius.

Neist wõitsid loosimisel: 1) aastakäik „Romaani“ 1928 — **Wold Kokaselts**, Tallinnast, Koidu tän. 54—14; 2) August Aile, „Lilla elewant“ — **Ewald Mihkelson**, Wiljandist, Tartu tän. 22; 3) Fr. Tuglas „Hingemaa“ — **O. Lipstok**, Raasikult. Kodasu p. ag. Saunja.

„Romaani“ talitus.

Meesterahwa rätsepa-äri

A. SOONBERG

Tallinn, Wene tän. 1—14.

—:—

Kõnetr. 16-59.

Teie oma austatud tellijatele, et olen Inglismaalt kätte saanud kõik tarwismisewad riided käesolewaks ja tulewaseks hooajaks.

Kõige austusega **A. SOONBERG.**

— Jõulupühiks ilmub —

„Romaani“ Jõuluaalbum

mitmewärwilise kaanega, huwitawa pühade kohase sisuga ja piltidega.

Hind ainult 40 marka.

EM-1162381

Jkka laiemaks lewineb

lugejate ring ajakirja „Romaani“ tümber. Möödunud kuue aasta kestel on ta arenenud ja tihenend sedawörd kõwaks, et seda weel wõimatu on lõhkuda.

Kui ajakiri „Romaan“ nüüd oma **seitsmendat aastakäiku** algab, siis arwab ta oma kohuseks lugejaid südamest tänada selle poolehoiu eest, mis temale möödunud aastate jooksul on awaldatud, ning töötab nende nõudeid algawal aastal weel suurema hoolega täita püüda kui siiamaani.

Romaanidest, mis 1928 aasta esimeses „Romaani“ numbris ilmuma hakkawad, nimetame kõige esimestena tuntud Saksa kirjaniku **Luise Westkirchi** romaani „**Kui armastus räägib**“ ja kuulsa Inglise kirjaniku **T. C. Bridges'i** romaani „**Mees Monte-Videost**.“ Mõlemad romaanid on ainsad oma sarnased, algusest lõpuni põnewad ja kütkestawad. Kolmanda jutuna algab samas numbris lühem jutustus „**Kolm kihlvedu**.“ Peale selle hulk lühemaid jutte maailma kirjanduse warasalwest, nende hulgas ka mitu Eesti algupärast juttu.

Peale juttude kawatseme lugejaid 1928 aastal weel tutwustada mitmesuguste kirjeldustega Eesti asunikõude elust Austraalias, Brasiilias, Põhja-Ameerikas ja Kanadas. Kirjad oleksid warustatud piltidega. Nagu 1927 aastal, tahame ka 1928 aastal „Romaanis“ tuua pilte päewasündmustest ja Eesti kui ka teiste rahwaste kirjanikkudest. Iga number toob nagu seni hindmõistatusi, mille lahendajatele wälja loositakse wäärtuslikke asju ja raamatuid.

Nii omandab lugeja enesele „**Romaanis**“ warasalwe, kust ta enesele wõib waimukosutust ammutada waiksetel tundidel ja oma silmaringi laiendada. Awara ja kauni sisuwaliku poolest on „Romaan“ **ainus** omasugune ajakiri Eestis, mispärast ta ka **kõige loetawam** on.

Tellimisi 1928 aastaks on meile juba suur hulk kätte jõudnud. Kes tellimist weel pole ära saatnud, neid palume seda wiibimata teha, et saatmises wahet ei tuleks

Tellimisi wõib ära anda igasse postkontorisse, kus tellimise hind tuleb ära maksta, ilma et tellijal muud lisakulu oleks.

Lugege „Romaani“! Soowitage „Romaani“ ka oma tuttawatele! Sest „Romaan“ on endiselt **kõige kaunim, kõige huwitawam ja kõige wäärtuslikum jutuajakiri Eestis.**

Tellimise hinnad on endised:

$\frac{1}{1}$ a. 750 mk.; $\frac{1}{2}$ a. 400 mk.; $\frac{1}{4}$ a. 225 mk., 2 kuus 160 mk., 1 kuu 80 mk., ja üksiknumber 40 mk.

Talituseaadress: Tallinn, Müüriwahe 16. Telefon 12-53.

Kirjade aadress: „Romaani“ talitus Tallinn.

„Romaani“ talitus.